

2014

Sportaccommodatiegebruik in beweging: onderzoek naar de sociale stratificatie van sportaccommodatiegebruik

Radboud Universiteit Nijmegen

Pascal van der Bol, BSc.
Radboud Universiteit Nijmegen,
Mulier Instituut Utrecht
11-8-2014

Sportaccommodatiegebruik in Beweging: onderzoek naar de sociale stratificatie van sportaccommodatiegebruik

Masterscriptie Sociologie

Radboud Universiteit Nijmegen/ Mulier Instituut Utrecht

Abstract: In deze bijdrage wordt onderzoek gedaan naar verschillen in opleidings- en inkomensniveau tussen sportaccommodatiegebruikers. Er wordt gekeken naar het gemiddelde gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties, gemeentelijke sportaccommodaties en de openbare ruimte. De rationale keuzetheorie en de hulpbronnentheorie worden gebruikt om verschillen in sociaal economische positie van sportaccommodatiegebruikers te beredeneren. Voor het onderzoek wordt gebruik gemaakt van het onderzoek Ongevallen en Bewegen in Nederland (N=23.024). Er wordt gevonden dat het sporten in accommodaties een rationale keuze is. Verschillen in opleidingsniveau lijken sterkere verklaringen te geven dan verschillen in inkomensniveau.

Voorwoord

Geachte lezer,

In opdracht van het Mulier Instituut en ter afronding van de masteropleiding Sociologie: Beleid en Toegepast Onderzoek aan de Radboud Universiteit te Nijmegen ligt voor u mijn masterthesis met de titel '*Sportaccommodatiegebruik in Beweging*'.

Voor deze bijdrage heb ik secundaire analyses gedaan met behulp van gegevens uit het onderzoek '*Ongevallen en Bewegen in Nederland*', kortweg OBiN. Hierbij ben ik met name ingegaan op verschillen in sociale achtergrond van sportaccommodatiegebruikers. Dit onderzoek ligt dan ook in lijn met veel sportdeelname onderzoek, maar onderscheidt zichzelf door op een andere wijze naar deze sportdeelname te kijken. De resultaten van deze bijdrage geven tevens aanleiding tot enkele beleidsrelevante aanbevelingen.

Tot slot wil ik graag een aantal mensen bedanken die onmisbaar zijn geweest voor het voltooien van mijn thesis. Allereerst is dit mijn stagebegeleider vanuit het Mulier Instituut, drs. Paul Hover. Zijn deur stond altijd voor mij open en hij heeft vanaf dag een constructief meegedacht en gelezen met mijn stuk, waarvoor ik hem zeer dankbaar ben. Ten tweede is dit mijn scriptiebegeleider Prof. dr. Gerbert Kraaykamp. Met regelmaat heb ik gebruik mogen maken van zijn sociologische en empirische kennis waardoor mijn stuk goed vorm heeft gekregen. Ook hiervoor mijn dank. Tot slot wil ik mijn (ex)collega's van het Mulier Instituut bedanken voor de prettig tijd die ik daar als stagiair heb doorgebracht. Het is voor mij een warme werkplek geweest met zeer fijne collega's.

Ik wens u veel leesplezier,

Pascal van der Bol, BSc.

Inhoudsopgave

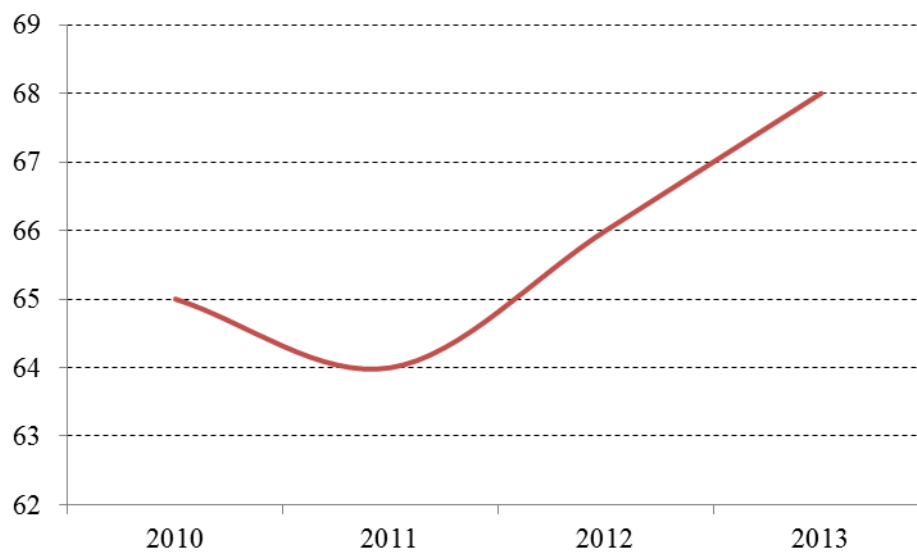
Voorwoord	2
1. Achtergrond.....	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Sportaccommodatiebeleid	5
1.3 Eerder onderzoek.....	6
1.4 Probleemstelling.....	8
2. Theoretisch kader	9
2.1 Rationele keuzetheorie	9
2.2 Hulpbronnentheorie.....	10
2.3 Sportkenmerken.....	13
3. Data en operationalisaties	14
3.1 Data	14
3.2 Afhankelijke variabelen	14
3.3 Onafhankelijke variabelen.....	17
3.4 Controle variabelen	18
4. Analyse en resultaten	20
4.1 Analysemethode	20
4.2 Beschrijvende analyses.....	20
4.3 Verdiepende analyses	24
5. Conclusies en discussie	29
6. Beleidsaanbeveling	31
6.1 Beleidsmatige bevindingen	31
6.2 Beleidsaanbeveling.....	31
7. Literatuurlijst	34
Bijlage A - Data en respons	37
Bijlage B – Lineariteitstoetsen.....	40
Bijlage C – Beschrijvende tabel.....	43
Bijlage D – Bivariate analyses	45
Bijlage E – Regressietabellen, cijfers en achtergrond interpretatie	48
Bijlage F – Multicollineariteitstoetsen	53

1. Achtergrond

1.1 Inleiding

Het beoefenen van een sport is voor veel mensen een belangrijk onderdeel van het leven. Mensen die sporten zijn gemiddeld genomen gezonder, hebben meer sociaal contact en zijn gelukkiger dan mensen die niet aan sport doen (Veenhoven, 2006). In Nederland is de sportdeelname over de afgelopen vier jaren gestegen van 65% in 2010 naar 68% in 2013. Ondanks dat deze stijging marginaal lijkt, mag er wel degelijk gesproken worden van een stijgende trend, zoals ook terug te zien is in figuur 1.1. Behalve de sportdeelname is ook de tijd die gemiddeld genomen door mensen aan sport besteed wordt gestegen. In 1975 werd 1,5% van de vrije tijd ingezet voor sporten. In 2011 is dit gestegen naar 3,6% (Tiessen-Raaphorst et al., 2014). Sport begint zo langzamerhand een steeds belangrijker onderdeel te worden van de beperkte vrije tijd die Nederlanders over hebben. Gemiddeld genomen sporten mensen in Nederland 1,7 uur per week. Wanneer er alleen gekeken wordt naar de groep sporters wordt er gemiddeld 3,7 uur per week gesport.

Figuur 1.1 sportdeelname in Nederland, minimaal 12 keer per jaar, bevolking van 6 tot 79 jaar (in percentages)

Bron: OBiN (2010-2013), Bewerking door Mulier Instituut

Sport is een manier voor mensen om zich te onderscheiden van anderen. Sommige sporten zijn toegankelijk voor een breed publiek, terwijl andere sporten door bijvoorbeeld hoge kosten minder toegankelijk zijn voor de sociale minima. Voetbal wordt bijvoorbeeld vaak getypeerd als een sport van het volk, terwijl sporten als golf of hockey meer geassocieerd worden met hogere sociale statusgroepen. Voor het bedrijven van veel sporten is een accommodatie van onschatbare waarde. Voor zwemmers is een zwembad onmisbaar, voetballers kunnen niks zonder goede voetbalvelden en voor volleyballers is een sporthal met de juiste faciliteiten van cruciaal belang voor de juiste beleving van het spel. Sportaccommodaties zijn belangrijke verzamelplaatsen voor sportactiviteiten en sociale

contacten. Behalve deze baten zijn er ook veel kosten gemoeid met sportaccommodaties. Huur, materialen, onderhoud, kantinepersoneel, consumptiegoederen en eventuele trainers worden vaak gedeeltelijk betaald door enerzijds contributie en anderzijds overheidssubsidies. Sportaccommodaties hebben op deze manier een belangrijke rol in de sportwereld en zijn een interessant onderwerp om verder onderzoek naar te doen. Door het samenbrengen van sportactiviteiten, sociale contacten en leefstijlen aan de ene kant en economische opbrengsten en overheidssubsidies aan de andere kant is een verdiepend onderzoek naar verschillen in sociaaleconomische verschillen tussen sportaccommodatiegebruikers een maatschappelijk relevant thema. Hierop volgend zal inzichtelijk gemaakt worden hoe het onderzoek naar sociaaleconomische verschillen tussen sportaccommodatiegebruikers behalve maatschappelijk ook beleidsmatig en wetenschappelijk relevant is, waarna de centrale probleemstelling en bijbehorende deelvragen uitgesplitst en toegelicht zullen worden.

1.2 Sportaccommodatiebeleid

In Nederland zijn sportaccommodaties verreweg het belangrijkste aandachtspunt van het overheidsbeleid. In Nederland wordt ongeveer 77% van het sportbudget van de overheid en 86% van het sportbudget van gemeenten gebruikt voor sportaccommodaties (SCP, 2010). Investerings in sportaccommodaties zijn voor gemeenten de meest directe manier om sportgelegenheid te creëren en mensen aan te zetten tot het beoefenen van sport. Gezamenlijk geven de Nederlandse gemeenten rond de 800 miljoen euro per jaar uit aan sportaccommodatiebeleid (Van der Poel, 2010). Door subsidies te steken in sportaccommodaties worden onder andere de kosten van contributie en huur van de accommodaties laag gehouden om er zo voor te zorgen dat iedereen een kans krijgt om gebruik te maken van deze accommodaties. Uit een analyse van collegeprogramma's uit 104 verschillende Nederlandse gemeenten is tevens gebleken dat sportaccommodaties en –voorzieningen de meest genoemde sport gerelateerde termen zijn voor de nieuwe coalities. Termen die daarnaast vaak met sportaccommodaties in verband gebracht worden zijn onder andere beheervormen, exploitatie en privatisering (Hoekman & Van der Bol, 2014). Nederland heeft in 2013 een totaal van 12.834 sportaccommodaties (Hoekman et al., 2013). In tabel 1 staan deze accommodaties weergegeven naar type accommodatie, te weten indoor, outdoor of een combinatie van beiden. Onder indoor accommodaties vallen bijvoorbeeld atletiekbanen, bowlingcentra, fitnesszalen, skihallen, zwembaden, gymzalen en sporthallen. Onder outdoor accommodaties vallen onder andere hockeyvelden, voetbalvelden, maneges, motorcircuits en golfbanen. In- en outdoor accommodaties zijn bijvoorbeeld Jeu-de-boules-banen, tennisparken en zwembaden. Bepaalde takken van sport kennen zowel indoor, outdoor als gecombineerde accommodaties.

Tabel 1.1 Totaal aantal sportaccommodaties in Nederland, naar type accommodatie (absoluut en als percentage van totaal).

Type accommodatie	Aantal (absoluut)	Percentage (van totaal)
<i>Indoor accommodaties</i>	5944,00	46,31%
<i>Outdoor accommodaties</i>	6536,00	50,93%
<i>In- en outdoor accommodaties</i>	354,00	2,76%
Totaal	12834,00	100,00%

Bron: Hoekman et al. (2013) sportaccommodaties in beeld.

Over het algemeen ontvangen niet alle accommodaties evenveel subsidie van de overheid. Accommodaties zoals fitnesscentra zijn vaak commercieel en gericht op winst, terwijl veel accommodaties als sporthallen en velden van sportverenigingen vaak, soms gedeeltelijk, gesubsidieerd worden door de overheid.

In veel situaties stelt de overheid aanvullende (sociale) eisen aan subsidies voor sportaccommodaties. Zo stelt bijvoorbeeld de provincie Noord-Brabant als eis voor subsidies voor hippische accommodaties dat, om in aanmerking te kunnen komen voor een subsidie, accommodaties tevens geschikt dienen te zijn voor gehandicapten en gehandicaptensport (www.brabant.nl). Een ander voorbeeld is terug te vinden bij de provincie Gelderland, welke aan de subsidieregeling een aanvullende eis heeft gegeven waardoor nieuwe sportaccommodaties een bepaald percentage van hun tijd beschikbaar moeten houden voor externe partijen die niet-economische activiteiten willen organiseren bij de betreffende accommodatie (www.gelderland.nl). Zo kent elke gemeente en provincie een eigen subsidieregeling met enkele of meerdere (sociale) voorwaarden waaraan accommodaties dienen te voldoen om in aanmerking te komen. In het rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) genaamd '*profijt van de overheid*', wordt voor veel overheidsbeleid waar subsidies aan verbonden zijn nagegaan in hoeverre deze subsidies daadwerkelijk goed terecht komen. Dit concept gaat hierbij met name in op overheidsinvesteringen die bedoeld zijn om bepaalde grondrechten van mensen te waarborgen en om tot een bepaalde minimale levensstandaard te komen (Pommer et al., 2011). Dit concept wordt tot nog toe niet toegepast op sportaccommodaties, maar gezien de aard en bestemming van de subsidies voor sportaccommodaties kan dit interessante nieuwe inzichten geven voor beleidsmakers. Doordat de subsidies op sportaccommodaties een groot percentage van het gehele sportbudget betreffen en veelal bedoeld zijn om de contributiekosten te drukken, is het relevant om na te gaan welke mensen er eigenlijk gebruik maken van deze sportaccommodaties en indirect van de subsidies. Door te kijken naar de verschillen in sociaaleconomische positie van gebruikers van sportaccommodaties draagt deze bijdrage bij aan kennis voor het beleid omtrent sportsubsidies.

1.3 Eerder onderzoek

Eerder onderzoek met betrekking tot het thema sociale stratificatie van sportaccommodatiegebruik kan grofweg in twee groepen gevat worden. Enerzijds is er het onderzoek naar de sociale stratificatie van sportdeelname in het algemeen en anderzijds is er het onderzoek naar de sociale functie van sportaccommodaties en het gebruik hiervan. Om een zo beknopt maar compleet mogelijk beeld te

geven van het eerdere onderzoek, zal van beide groepen kort aangegeven worden welke resultaten er in de afgelopen decennia gevonden zijn.

Voor onderzoek naar sociaaleconomische verschillen in sportdeelname wordt er gekeken naar verschillen in opleidingsniveau en inkomen voor mensen die al dan niet aan sport doen. Een hoger opleidingsniveau en een hoger inkomen worden geassocieerd met een hogere sociaaleconomische status (Kraaykamp, 2002). Een hogere sportdeelname wordt vaker gevonden bij mannen, jongere mensen en mensen met een hogere sociaaleconomische status (Downward et al., 2011; Tiessen-Raaphorst, 2010). Deze resultaten worden behalve in Spanje en Nederland ook gevonden in sportonderzoek in verschillende andere Westerse landen, waaronder de Verenigde Staten en Noorwegen (Eitle & Eitle, 2002; Hollande & Andre, 1994; Washington & Karen, 2001; Widdop & Cutts, 2013; Farrell & Shields, 2002). In ander onderzoek komt het cumulatieve effect van individuele verschillen, sociale verschillen en omgevingsfactoren als verklaring voor bewegingsverschillen aan bod. Deze drie factoren zijn niet alleen onafhankelijk van elkaar belangrijk voor het verklaren van verschillen in beweging of sportdeelname, maar hebben ook een zekere afhankelijkheid. Mensen uit een hogere sociaaleconomische positie blijken vaker te bewegen en vinden zichzelf gemiddeld genomen gezonder, terwijl zij ook meer aanmoediging krijgen uit het sociale netwerk om te gaan sporten of bewegen. Daarnaast hebben hogere SES-groepen een betere toegang tot faciliteiten en gebieden waarin sport of bewegen centraal staat dan lagere SES-groepen (Cerin & Leslie, 2008).

De tweede belangrijke groep onderzoek, het onderzoek naar de sociale functie van sportaccommodaties en het gebruik hiervan, is op meerdere manieren benaderd. Het sporten in accommodaties kan bijvoorbeeld gezien worden als een nodige interactie tussen lichaam, beweging en faciliteit, of als een plek die het individu gebruikt omdat deze hier een bepaald gevoel bij heeft. Het bedrijven van sport kent altijd een specifieke plaats, welke gebruikt kan worden om mensen binnen of buiten te sluiten. Het sporten in accommodaties geeft (sociale) scheidslijnen aan tussen mensen en kent zodoende een sterke sociale dimensie (Tangen, 2004).

In Nederland is in 2005 voor de gemeente Eindhoven aangetoond dat de mate van sport en bewegen lager is in wijken met een lagere sociale status dan in wijken met een hogere status (Lenthe et al., 2005). Daarnaast is er in Nederland nader gekeken naar de rol van de locatie van een sportaccommodatie. Er is aangetoond dat de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sportaccommodatie groter is in wijken met een lagere sociale status dan in wijken met een hogere sociale status (Hoekman et al., 2013). Ook in andere Westerse landen zoals de Verenigde Staten is dit verband tussen afstand tot sportaccommodatie en sociale status van de wijk gevonden (Sallis et al., 1990; Estabrooks et al., 2003; Powell et al., 2006).

Waar het onderzoek naar sociale stratificatie van sportdeelname zich met name richt op het individu, richt het onderzoek naar het sociale perspectief van sportaccommodaties zich meer op buurt- en wijkenmerken ter verklaring van verschillen tussen hogere en lagere statusgroepen. Een koppeling van individuele sociaaleconomische statusverschillen op sportaccommodatiegebruik lijkt een stap te

zijn die in veel onderzoek niet of onvoldoende gezet wordt en kan voor het sportonderzoek een tot nu toe nog ontbrekende koppeling zijn tussen de thema's sportdeelname en sportaccommodaties. De relevantie van deze bijdrage ligt dan ook in het invullen van dit bestaande kennishiaat in het sportonderzoek.

1.4 Probleemstelling

Tegen de hierboven geschetste achtergrond zal deze bijdrage trachten antwoord te geven op de hoofdvraag *'In hoeverre is er sprake van een verschil in sociaaleconomische positie in sportaccommodatiegebruik in Nederland?'.* Daarnaast zullen er nog een tweetal deelvragen centraal staan. Allereerst zal er ingegaan worden op de vraag of de verschillen in sociaaleconomische positie veranderen wanneer er onderscheid gemaakt wordt tussen de openbare ruimte en accommodaties die wel en niet door de overheid gesubsidieerd worden. Deze deelvraag ligt zodoende in lijn met het eerder beschreven *'profijt van de overheid'* en luidt als volgt: *'(1) In hoeverre worden in Nederland de verschillen in sociaaleconomische positie groter of kleiner wanneer er gekeken wordt naar gemiddeld sportaccommodatiegebruik, sport in gemeentelijk sportaccommodaties of de openbare ruimte?'.* Een tweede verdieping van de hoofdvraag zal ingaan op sociaaleconomische verschillen wanneer we kijken naar verschillende tijdsrestricties. Voor elke tijdsrestrictie is er vaak een ander sportaccommodatiegebruik te zien. Deze deelvraag luidt als volgt: *“(2) In hoeverre worden verschillen in sociaaleconomische positie in sportaccommodatiegebruik in Nederland verklaard door tijdsrestricties?”.*

In deze bijdrage zal getracht worden om op vernieuwende wijze empirisch onderzoek te doen naar verschillen in sociaal economische positie van sportaccommodatiegebruikers in Nederland op basis van rationele keuze- en hulpbronnentheorieën. Dit zal gedaan worden aan de hand van het *'Ongevallen en Bewegen in Nederland'* onderzoek, kortweg OBiN, uit de jaargangen 2010 tot en met 2013 ($N=23.024$). Er wordt op microniveau gekeken naar verschillen tussen inkomens- en opleidingsgroepen. Tevens zal op basis van deze analyses een beleidsadvies geformuleerd worden die betrekking zal hebben op in hoeverre er in beleid rekening gehouden dient te worden met de sociale stratificatie van sportaccommodatiegebruik.

2. Theoretisch kader

Hieronder zullen relevante theoretische bijdragen uiteengezet worden, welke zullen leiden tot concrete en toetsbare hypothesen voor de analyses. Deze hypothesen geven ons inzicht in welke gedragingen we van welke mensen verwachten. Hierdoor kan nagegaan worden of algemene aannames daadwerkelijk terug gevonden worden. De nadruk zal hierbij eerst liggen op de rationele keuzetheorie, vervolgens zal er ingegaan worden op hulpbronnen en restricties van mensen die een rationele keuze in sportaccommodatiegebruik kunnen beïnvloeden. Tot slot zal er aandacht besteed worden aan het belang van het meenemen van sportvoorkeuren in deze bijdrage. In alle gevallen richten we ons op het gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties, het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties en het gebruik van de openbare ruimte.

2.1 Rationele keuzetheorie

De rationele keuzetheorie, van oorsprong een theorie uit de economie, is een veelvoorkomende theorie voor het verklaren van specifieke keuzes die mensen maken. In algemene bewoording geeft deze theorie aan dat mensen een rationele afweging maken van kosten en baten om tot beslissingen te komen. Een belangrijke term hierbij is nutsmaximalisatie. Wanneer mensen keuzes moeten maken kijken ze naar de eigen preferenties, verwachtingen en opbrengsten en zullen in de regel kiezen voor de optie waarbij deze drie maximaal benut worden (Albert, 1979). De kern van de rationele keuzetheorie ligt in het feit dat iedere samenleving bestaat uit individuen die binnen de samenleving handelingen verrichten onder uiteenlopende omstandigheden. De individuen hebben bepaalde doelen en beschikken over bepaalde middelen die ze in kunnen zetten om hun nut te maximaliseren. De omstandigheden beïnvloeden de uitkomsten van het inzetten van die middelen (Arts, Ultee & Flap, 2009). De rationele keuze benadering is een basisraamwerk dat van toepassing kan zijn op de keuze voor het sporten in een sportaccommodatie. Sporten heeft voor mensen meerdere betekenissen. Mensen sporten om gezond te worden of blijven, voor het plezier, voor sociale contacten. Het sporten vindt vaak plaats in accommodaties. Voor deze accommodaties gelden vaak contributies of kosten voor het huren van een baan, waardoor individuele beoefenaars een economische afweging moeten maken bij het sporten. Hierdoor is het mogelijk om een verschil te maken in kosten die gepaard gaan met het accommodatiegebruik. Het meest goedkoop is het om in de openbare ruimte te sporten. Hierbij heeft de beoefenaar geen extra kosten, maar is de beoefenaar wel meer afhankelijk van zichzelf. Dan is er nog de groep sportaccommodaties die sterk gesubsidieerd worden door de overheid. Hierdoor zijn de contributiekosten relatief laag, waardoor het gebruik van de accommodaties laagdrempeliger wordt. Het betreft hierbij vaak accommodaties waar teamsporten beoefend worden, zoals gymzalen, tennisbanen en voetbalvelden. Een derde en laatste groep accommodaties zijn de commerciële sportaccommodaties, waarbij bijvoorbeeld gedacht kan worden aan biljartzalen, golfbanen en fitnesscentra. Deze accommodaties krijgen niet of nauwelijks overheidssubsidies en zijn meer afhankelijk van inkomsten uit contributie of kantinegebruik en bijvoorbeeld sponsoring. De

kosten voor het gebruik van dergelijk accommodaties liggen vaak hoger dan bij gesubsidieerde accommodaties, waardoor het gebruik van dergelijke accommodaties exclusiever wordt. Vanuit een rationele keuzegedachte is het belangrijk om na te denken over welke zaken kunnen bepalen of mensen wel of niet in bepaalde accommodaties sporten. Deze invulling wordt uitgelegd aan de hand van de hulpbronnentheorie, waarbij mogelijkheden en restricties belangrijk zijn.

2.2 Hulpbronnentheorie

Verschillen in leefstijl op basis van verschillen in sociaaleconomische positie worden vaak verklaard aan de hand van een bepaalde hulpbronnentheorie. De gelaagdheid van een samenleving in termen van sociaaleconomische positie kent een rijke theoretische basis. In de ongelijkheidsociologie staan vragen centraal als *'Wie krijgt wat en waarom?'*. Voor wat betreft sportparticipatie is een vraag-aanbod benadering een goed uitgangspunt om eventuele verschillen te verklaren (Bourdieu, 1978). Aan de manier waarop hulpbronnen door Bourdieu voorgesteld worden, is in de loop der tijd weinig veranderd. Het onderscheid dat hij maakt tussen cultureel kapitaal, economisch kapitaal en sociale klasse is herhaaldelijk beschreven (Kraaykamp, 2002). Mensen kunnen culturele hulpbronnen inzetten om zichzelf te onderscheiden van anderen (DiMaggio, 1994). Hierbij is een de mate van cultureel kapitaal, ook wel een gemeten door de genoten opleiding, enerzijds cruciaal. Anderzijds zullen mensen ook economische hulpbronnen moeten hebben om het gewenste culturele gedrag te kunnen vertonen. In wetenschappelijke literatuur bestaat er veel discussie over de juiste manier om economische en culturele hulpbronnen te gebruiken. Sommigen stellen dat opleidingsniveau alleen een goede voorspeller is voor beide vormen van hulpbronnen (Seippel, 2006). Een tweede manier waarop er omgegaan wordt met het gebruik van sociaaleconomische positie is door de kijken naar de beroepsstatus van mensen (Chan & Goldthorpe, 2007; Sintas & Alverez, 2004). Een derde manier die gebruikt wordt is het kijken naar de hoogte van het inkomen. Deze manier wordt vaak gebruikt in combinatie met één van de vorige methode en hierbij wordt vanuit het inkomen een zelfde redenatie toegepast als voor het opleidingsniveau (Stalker, 2011; Cerin & Leslie, 2008). In deze bijdrage wordt ervoor gekozen om zowel opleiding als inkomen mee te nemen in de analyses, waarbij het opleidingsniveau een belangrijke culturele hulpbron is die mensen in kunnen zetten en waarbij inkomen een belangrijke economische hulpbron is die mensen in kunnen zetten.

Culturele hulpbronnen

De meerwaarde van sport wordt ons op meerdere plekken geleerd. Een primaire socialisatie ligt vooral bij het gezin, waar van generatie op generatie gedragingen doorgegeven worden. Wanneer ouders een bepaald sport- en beweeggedrag naleven, zullen zij hun kinderen hierin meenemen en leren om te sporten. In eerder onderzoek is dan ook gevonden dat wanneer ouders meer sporten, ook kinderen meer sporten (referentie). De volgende stap ligt in het onderwijs. De school is de plek waar mensen in Nederland het meest in aanraking komen met sport. Dit komt bijvoorbeeld door het

bewegingsonderwijs dat op basisscholen en middelbare scholen gegeven wordt (SCP, 2008). Op scholen heerst een sterke hiërarchie en is er de ruimte om leerlingen op rationele wijze een door regels begrensde activiteit aan te leren, waarbij het vertoonde gedrag voorspelbaar en berekenbaar is. Het aanbod van sport komt zodoende op een afgebakende manier tot stand en een overtreding van de gestelde regels leidt tot een vermaning of straf (Bourdieu, 1979). Moderne varianten van sport zijn vaak onderdeel van een moreel idee, zo stelt Bourdieu. Dit moreel wordt aangeleerd op scholen en kenmerkt zich door zelfontplooiing en de zorg voor lichaam en geest. Verondersteld wordt dat diegene met een langere schoolcarrière meer mee zullen krijgen van deze manier van sportaanbod. Mensen met een langere schoolcarrière zullen eerder en vaker sporten omdat zij zich meer vertrouwd voelen met het idee dat sporten goed is voor je zelfontplooiing, je lichaam en je geest. Voor sportaccommodatiegebruik wordt eenzelfde effect verwacht. Voor het gebruiken van dergelijke accommodaties gelden vaak specifieke regels. Dit kan zowel liggen in fysieke regels, zoals het meenemen van een handdoek naar een sportschool, als sociale regels, zoals na het sporten gezamenlijk naar de kantine gaan. Des te langer mensen op school zitten, des te beter zij gesocialiseerd raken met sport en des te beter zij de meerwaarde van sporten leren herkennen. Daarbij komt dat zij zich ook beter weten te gedragen in sportsituaties en zich er meer in thuis voelen. Het is de verwachting dat een hoger opleidingsniveau leidt tot een betere kennis van sport en een verhoging van sportdeelname. Als we dit betrekken op sportaccommodatiegebruik, is de verwachting dat mensen met een hoger opleidingsniveau vaker terug te vinden zullen zijn in een sportaccommodatie dan mensen met een lager opleidingsniveau omdat zij een beter begrip hebben van de meerwaarde van sport en hierdoor eerder en vaker gebruik zullen maken van sportaccommodaties. Dit zal gelden voor zowel het gemiddelde sportaccommodatiegebruik, als ook voor het gebruik van gemeentelijke accommodaties en de openbare ruimte. Deze verwachting formuleren we in de eerste drie hypothesen, te weten *hypothese 1: Hoger opgeleiden maken meer gebruik van sportaccommodaties dan lager opgeleiden.*

Hypothese 2: Hoger opgeleiden sporten vaker in gemeentelijke sportaccommodaties dan lager opgeleiden.

Hypothese 3: Hoger opgeleiden sporten vaker in de openbare ruimte dan lager opgeleiden.

Economische hulpbronnen

Een andere groep hulpbronnen zijn economisch van aard. Deze hulpbronnen hebben te maken met de hoogte van het inkomen van mensen, ook wel het economisch kapitaal genoemd. Des te meer geld iemand te besteden heeft, des te hoger het economische kapitaal van de betreffende persoon is. Mensen die hoger op de economische statusladder staan zijn vaker gericht op consumptie van meer luxe goederen. Het gebruik van bepaalde, duurdere, sportaccommodaties kan gezien worden als een luxe consumptiegoed. Des te meer geld het kost om van een accommodatie gebruik te kunnen maken, des te exclusiever dit gebruik zal worden. De verwachting is dan ook dat naarmate het economische kapitaal van mensen stijgt, het gemiddelde sportaccommodatiegebruik van mensen ook groter wordt.

Aangezien de openbare ruimte gratis gebruikt kan worden, worden hier geen verschillen verwacht tussen inkomensgroepen in het gebruik van de openbare ruimte om te sporten. Deze verwachtingen formuleren we in de hypothesen vier tot zes, te weten *hypothese 4: Hogere inkomensgroepen maken meer gebruik van sportaccommodaties dan lagere inkomensgroepen.*

Hypothese 5: Hogere inkomensgroepen sporten vaker in gemeentelijke sportaccommodaties dan lagere inkomensgroepen.

Hypothese 6: Hogere inkomensgroepen sporten even vaak in de openbare ruimte als lagere inkomensgroepen.

Restricties

Het kijken naar hulpbronnen als inkomen en opleiding gaat uit van mogelijkheden die mensen hebben om te gaan sporten in een accommodatie. Naast deze mogelijkheden spelen ook belangrijke beperkingen, zogeheten restricties, een rol. De belangrijkste restrictie voor het beoefenen van sport is tijd. Een eerste tijdsrestrictie is het hebben van (betaald) werk. Met het werken zijn mensen vaak doordeweeks 40 uur kwijt. Wanneer hierbij rekening gehouden wordt met het aantal uren dat iemand slaapt en het feit dat alle overige activiteiten ook plaats moeten vinden in de resterende tijd, blijft er maar weinig tijd over voor sporten. Om toch te kunnen sporten, is flexibiliteit belangrijk. Sportaccommodaties zijn vaak geopend op gezette tijden, waardoor het voor werkende mensen minder gemakkelijk wordt om hier gebruik van te maken. Om deze reden valt te verwachten dat mensen met betaald werk gemiddeld minder vaak gebruik maken van gesubsidieerde sportaccommodaties en eerder in de openbare ruimte zullen sporten. Deze aannames worden verwerkt in de hypothesen zeven, acht en negen, te weten: *Hypothese 7: Werkenden maken minder gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties dan werklozen.*

Hypothese 8: Werkenden maken minder vaak gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties dan werklozen.

Hypothese 9: Werkenden sporten vaker in de openbare ruimte dan werklozen.

Een tweede belangrijke tijdsrestrictie is het hebben van een partner. Een partner kan iemand zijn waarmee je kunt gaan sporten en kan zodoende motiverend werken. Anderzijds kan een liefdesrelatie ervoor zorgen dat mensen hun levens af dienen te stemmen met een wederhelft. Een partner heeft zorg en aandacht nodig, zaken die tijd kosten. De verwachting is dan ook dat wanneer mensen onderdeel zijn van een stel (getrouwd of ongehuwd), zij hun sportgedrag aan zullen passen en flexibeler willen inrichten. De verwachting is dan ook dat mensen met een partner gemiddeld genomen minder vaak in gesubsidieerde accommodaties sporten en gemeentelijke sportaccommodaties, maar vaker de openbare ruimte zal gebruiken. De openbare ruimte is immers flexibeler en zit niet vast aan specifieke openingstijden. De aannames rondom de tijdsrestrictie die een partner met zich meebrengen worden

geformuleerd in hypothesen tien tot twaalf, te weten *hypothese 10: Stellen maken minder vaak gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties dan alleenstaanden.*

Hypothese 11: Stellen maken minder vaak gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties dan alleenstaanden.

Hypothese 12: Stellen maken vaker gebruik van de openbare ruimte om te sporten dan alleenstaanden.

2.3 Sportkenmerken

In deze bijdrage zal gekeken worden naar verschillen tussen inkomen en opleidingsniveau voor het gebruik van sportaccommodaties. Verschillen tussen deze groepen in accommodatiegebruik zijn zowel wetenschappelijk als beleidsmatig interessant. Toch is het te verwachten dat deze verschillen niet de belangrijkste verklaring geven voor het gebruik van sportaccommodaties. Sportaccommodaties zijn altijd geschikt voor een beperkte groep sporters. Het is logischerwijs ondenkbaar dat een zwemmer naar een voetbalveld gaat om te zwemmen en vice versa. Om deze reden is het belangrijk om de sportkenmerken mee te nemen als verklaring voor het accommodatiegebruik. Er zal hierbij onderscheid gemaakt worden tussen solo sporten, duo sporten en teamsporten. Ondanks dat het belangrijk is om rekening te houden met sportkenmerken, zullen hier geen specifieke hypothesen over geformuleerd worden. De nadruk van deze bijdrage zal specifiek blijven liggen op inkomens- en opleidingsgroepen.

Op basis van de eerder geformuleerde verwachtingen in de vorm van hypothesen zal er nu eerst verdere aandacht besteed worden aan de achtergrond van de gebruikte gegevens en de vorming van de variabelen in het data en operationalisatiehoofdstuk.

3. Data en operationalisaties

3.1 Data

In deze bijdrage wordt gebruik gemaakt van gegevens uit het onderzoek Ongevallen en Bewegen in Nederland, kortweg OBiN, uit 2010, 2011, 2012 en 2013. In het OBiN onderzoek worden middels telefonische interviews en online vragenlijsten vragen gesteld die te maken hebben met sportblessures, beweeggedrag, sportdeelname en sportaccommodatiegebruik. Met name naar deze laatste groep gaat de interesse van dit onderzoek uit. In totaal zijn er 42.318 interviews afgenomen in de afgelopen 4 jaar. In dit onderzoek wordt echter maar een selectie van deze groep gebruikt. Doordat in Nederland mensen onder de 18 jaar over het algemeen nog sporten in het onderwijs, worden respondenten die jonger zijn dan 18 jaar niet meegenomen in de analyses. De leeftijd van de onderzoeksgroep varieert zodoende van 18 tot 79 jaar, waarmee het totaal aantal respondenten 29.914 is. Een andere variabele die meegenomen wordt in deze bijdrage betreft inkomen. Een veelvoorkomend probleem met het vragen naar de hoogte van het inkomen is dat mensen niet bereid zijn dit te geven. Deze groep was ook in dit onderzoek groot, waardoor er sprake is van veel missende waarden. Door alle missende waarden op inkomen als extra categorie op te nemen in worden deze niet nodeloos verwijderd uit de analyses. Na het verwijderen van respondenten met missende waarden blijven er voor de analyses uiteindelijk 23.024 respondenten over die binnen de doelgroep van dit onderzoek vallen en voldoen aan alle eisen om mee genomen te kunnen worden in de analyses. Voor meer informatie over de data en responscijfers wordt doorverwezen naar bijlage A van dit onderzoek.

3.2 Afhankelijke variabelen

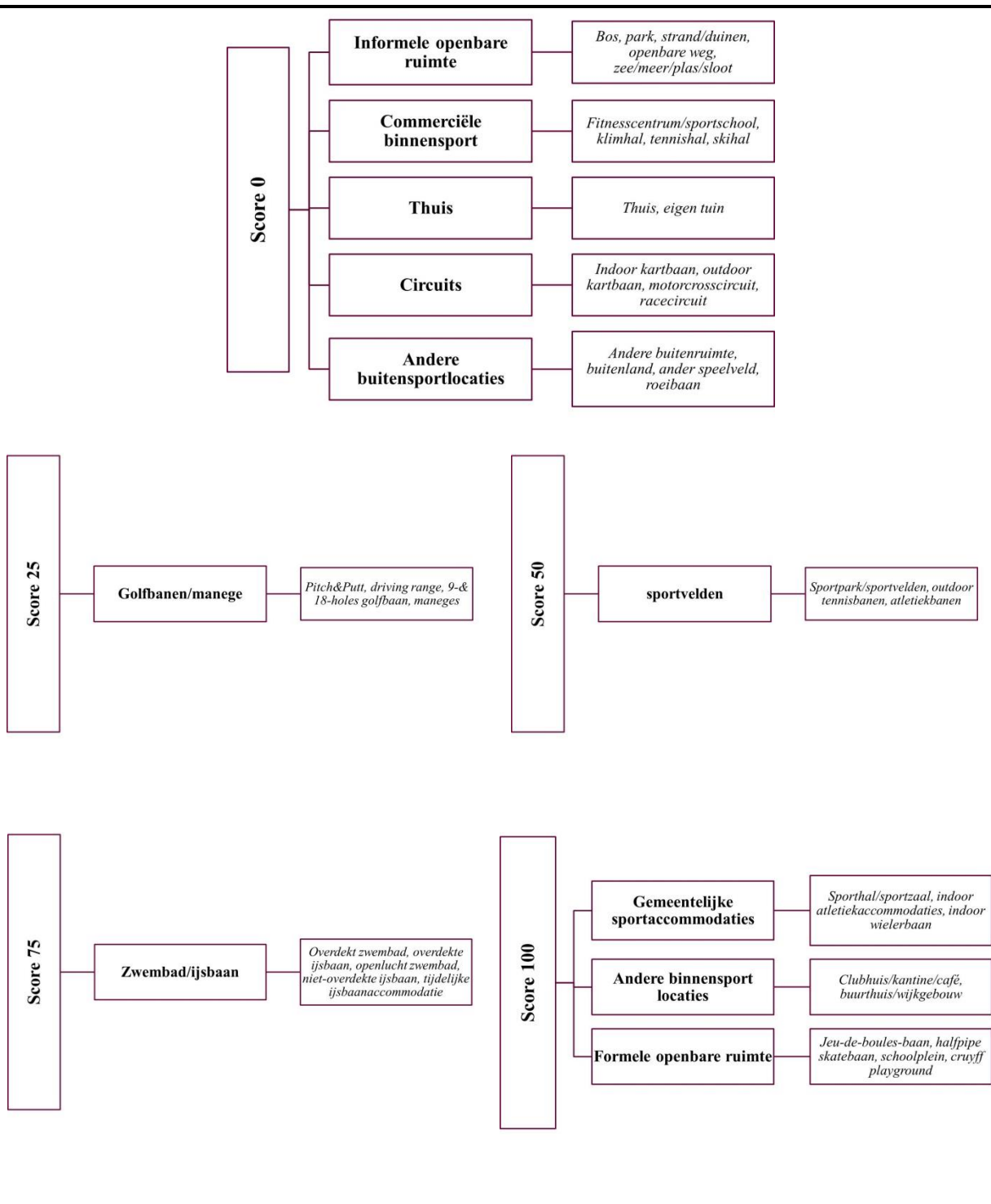
In de vragenlijsten van OBiN is respondenten de volgende vraag voorgelegd: *‘Waar beoefende u de afgelopen 12 maanden [sport die respondent beoefent]?’*. Vervolgens konden respondenten kiezen uit een groot aantal categorieën, te weten sporthal of sportzaal (1), gymzaal (2), fitnesscentrum/sportschool (3), clubhuis/kantine/café (5), buurthuis/wijkgebouw (6), thuis (7), overdekt zwembad (8), overdekte ijsbaan (9), indooratletiek accommodatie (10), skihal (11), tennishal (12), klimhal (13), wielerved, indoor (14) kartbaan, indoor (15), manege (16), andere binnenruimte (19), sportpark/sportveld (21), Cruijff Court/Krajicek Playground/Zone parc (22), ander soort speelveldje (23), op een schoolplein (24), bos (25), park (26), stand/duinen (27), zee/meer/plas/sloot (28), openbare weg (29), eigen tuin (30), openlucht zwembad (31), niet overdekte ijsbaan (32), tijdelijke (kunst)ijsbaan/schaatsvoorziening (33), pitch&putt/par 3 golfbaan (34), golf driving range (35), 9-holesgolfbaan (36), 18-holesgolfbaan (37), atletiekbaan (38), halfpipe/skatebaan (39), roeibaan (40), wielerved, outdoor (41), tennisbaan, outdoor (42), racecircuit (43), motorcrosscircuit (44), kartbaan, outdoor (45), Jeu-de-boules baan (46), andere buitenruimte (96), in het buitenland (97) en weet niet/geen antwoord (99). Op basis van deze variabelen wordt een drietal afhankelijke variabelen aangemaakt, welke hieronder beschreven wordt.

sportaccommodatiegebruik

Alle verschillende soorten sportaccommodaties hebben een eigen specifieke mate van subsidie die ze ontvangen van de overheid. Deze accommodaties kunnen daarom onderverdeeld worden in verschillende groepen. Aan elk van deze groepen wordt een beredeneerde score toegekend die de mate van subsidie representeert. Accommodaties die vaak subsidies ontvangen zijn bijvoorbeeld gymzalen of sporthallen. Accommodaties die regelmatig genoemd worden in collegeprogramma's of gemeentenota's, maar ook te maken hebben met privatisering, betreffen zwembaden. Accommodaties waarbij vaak subsidies gegeven worden voor de realisatie van de accommodaties, maar niet voor de exploitatie, zijn bijvoorbeeld voetbalvelden (Hoekman & Van der Bol, 2014). Accommodaties als golfbanen of maneges hoeven amper te rekenen op overheidsgeld en naar de openbare ruimte gaat geen geld uit sportsubsidies. De accommodatiegroepen die gemiddeld genomen de meeste overheidssubsidie ontvangen krijgen een score 100, de groep die daar onder zit krijgt een score van 75, de groep die daaronder zit krijgt de score 50, de groep die soms subsidie of weinig subsidie krijgt, krijgt de score 25 toegekend en de groep die nagenoeg nooit subsidies krijgen, krijgt de score 0 toegekend. De exacte indeling per groep staat op de eerst volgende pagina weergegeven in een stroomdiagram, waarin per score de accommodatiegroep en de bijbehorende accommodaties worden weergegeven.

Respondenten kunnen van meerdere soorten sportaccommodaties gebruik maken. Om het gemiddelde gesubsidieerd accommodatiegebruik per respondent te kunnen berekenen wordt het gemiddelde genomen van het totale gesubsidieerde accommodatiegebruik genomen. Hierbij dienen respondenten ten minste één geldige score bij een groep accommodaties te hebben. Wanneer bijvoorbeeld een persoon alleen gebruik maakt van een manege, dan is zijn gemiddelde gesubsidieerde accommodatiegebruik 25. Wanneer een persoon naast de manege ook gebruik maakt van de openbare weg en van een gymzaal, dan is zijn gemiddelde gebruik $[(25+1+100)/3=]$ 42. Zo is elke mogelijke combinatie van accommodatiegebruik te berekenen. De range van mogelijkheden loopt van minimaal 0 tot maximaal 100 en is van interval niveau.

Figuur 3.1 stroomdiagram indeling scoregroepen gemiddeld gesubsidieerd accommodatiegebruik

Gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties

De tweede afhankelijke variabele van deze bijdrage betreft het wel of niet gebruiken van gemeentelijke sportaccommodaties. Tot de gemeentelijke sportaccommodaties behoren de accommodaties zoals deze terug te vinden zijn in figuur 3.1, respectievelijk de gemeentelijke sportaccommodaties (onder score 100) en zwembaden/ijsbanen (onder score 75). Deze groepen worden samen genomen aangezien dit de meest gebruikte accommodaties zijn die een aanzienlijke

subsidie van de overheid krijgen. Wanneer respondenten gebruik maken van een van de bijbehorende accommodaties dan krijgen zij een score 1 toebedeeld en wanneer zij hier geen gebruik maken een score 0. Uiteindelijk kan zo de groep ‘wel’ gebruikers afgezet worden tegen de groep ‘niet’ gebruikers in een logistische regressieanalyse.

Gebruik openbare ruimte

De derde en laatste afhankelijke variabele van dit onderzoek betreft het wel of niet gebruiken van de openbare ruimte om in te sporten. Tot de openbare ruimte wordt zowel de formele als de informele openbare ruimte gerekend, waarvan de bijbehorende onderdelen terug te vinden zijn in figuur 3.1 onder de score 0 en de score 100. Aangezien beide groepen openbare ruimte voor iedereen gratis toegankelijk zijn kunnen deze groepen in dit gedeelte van de analyse goed samengenomen worden. Net als bij het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties geldt ook hier dat de groep mensen die er wel gebruik van maakt (score 1) afgezet wordt ten opzichte van de groep die hier geen gebruik van maakt (score 0).

3.3 Onafhankelijke variabelen

Opleidingsniveau

Om de culturele achtergrond van respondenten te kunnen meten wordt gebruik gemaakt van de variabele opleidingsniveau. Respondenten hebben antwoord gegeven op de vraag ‘*Wat is uw hoogst genoten opleidingsniveau?*’. Antwoordcategorieën waren WO (1), HBO (2), havo/vwo (3), MBO (4), LBO/VMBO/MAVO (5), basisonderwijs/geen onderwijs (6) en geen antwoord (7). Voor de analyses is deze schaal omgedraaid, waardoor het hoogste onderwijsniveau, WO, de score 6 krijgt en het laagste onderwijsniveau, basisonderwijs/geen onderwijs, de score 1 krijgt. Een hogere score betekent zodoende een hogere culturele achtergrond. Respondenten die geen antwoord op deze vraag hebben gegeven worden niet meegenomen in de analyses. Op basis van een lineariteitstoets, zie hiervoor bijlage B, kan vastgesteld worden dat deze variabele lineair verdeeld is en als interval variabele beschouwd kan worden, waardoor een hogere score een hogere culturele status betekent.

Inkomensniveau

Voor de economische status wordt gebruik gemaakt van de vraag ‘*Welke van volgende situaties is het best van toepassing op het inkomen van uw gezin?*’. Dit betreft een trapsgewijs gestelde vraag, waarbij in eerste instantie de antwoord categorieën onder modaal inkomen, modaal inkomen, boven modaal inkomen en geen antwoord zijn. Het tweede gedeelte van deze vraag kent een verdere splitsing naar de antwoord categorieën tussen 1 en 2 keer modaal (34.000 – 56.000 euro bruto per jaar) (1), twee keer modaal (56.000 – 68.000 euro bruto per jaar) (2), tussen 2 en 3 keer modaal (68.000 – 91.000 euro bruto per jaar) (4), minimuminkomen tot 9.500 euro bruto per jaar (5), meer dan 9.500 euro bruto per jaar (6), weet niet/wil niet zeggen (7) en geen antwoord (8). Op basis van een lineariteitstoets, zie

hiervoor bijlage B, moet geconcludeerd worden dat inkomen niet lineair verdeeld is over de verschillende afhankelijke variabelen. Om deze reden zal er gebruik gemaakt worden van een categorische variabele waarbij verschillende inkomensgroepen samengevoegd zijn en als dummies meegenomen zullen worden in de analyses. Deze variabele betreft als eerste de groep minimum inkomen, waarin de mensen zitten die het minimuminkomen hebben (score 5). De tweede groep, lager modaal inkomen, betreft de groep met een inkomen van 9.500 euro tot modaal (score 6). De derde groep betreft het hoger modaal inkomen en loopt van een modaal inkomen tot twee keer modaal (score 1 en 2). De vierde en laatste groep betreft een hoog inkomen en bestaat uit mensen die meer dan 2 keer modaal verdienen (score 4). Alle respondenten die geen antwoord hebben gegeven op de inkomensvraag worden meegenomen in een extra categorie met missende waarden. Deze komen verder niet in de analyses terug, maar worden in Bijlage C wel verder beschreven, net als alle overige categorieën van inkomen.

Vrije tijd - Betaald werk

In de vragenlijsten komen respondenten de vraag *'Heeft u op dit moment betaald werk?'* tegen. Antwoordmogelijkheden op deze vraag zijn ja, score 1, en nee, score 0. Het hebben van betaald werk is een goede indicatie van de tijdsbesteding van respondenten.

Vrije tijd - Partnerschap

In de vragenlijst wordt aandacht besteed aan de burgerlijke staat van respondenten aan de hand van de vraag *'Wat is uw burgerlijke staat?'*. Respondenten konden de volgende antwoorden geven op deze vraag: gehuwd (1), samenwonend (2), gehuwd geweest: gescheiden (3), gehuwd geweest: weduwe/weduwnaar (4) of ongehuwd (5). Van de vijf verschillende antwoord categorieën worden twee categorieën gemaakt, te weten mensen met een partner (score 1) en mensen zonder partner (score 0). Onder de mensen met partner vallen gehuwden en samenwonenden. Onder mensen zonder partner vallen mensen die gehuwd geweest zijn en gescheiden, gehuwd geweest zijn en weduwe/weduwnaar of ongehuwd. Er wordt verwacht dat mensen die een relatie hebben minder vrije tijd overhouden dan mensen die geen relatie hebben.

3.4 Controle variabelen

Geslacht en leeftijd

Voor geslacht krijgen mannelijke respondenten de score 0 toegewezen en vrouwelijke de score 1. Leeftijd wordt hier gemeten in jaren en is van interval niveau. De leeftijd van respondenten in de analyses varieert van 18 tot 79 jaar oud.

Sportkenmerken

Respondenten konden bij de vraag *‘Welke sport of sporten heeft u beoefent in de afgelopen 12 maanden?’* uit een lijst met 45 sporten kiezen die ze eventueel hadden kunnen beoefenen in de afgelopen 12 maanden. Op basis van deze lijst kan een onderscheid gemaakt worden tussen solo-, duo- en teamsporten en sporten met lage kosten, gemiddelde kosten of hoge kosten. Wanneer mensen wel tot de betreffende groep horen scoren zij een 1, wanneer zij er niet toe behoren scoren zij een 0. Er zal nu een aanzet gegeven worden voor de indeling, de exacte indeling voor de verschillende groepen wordt in bijlage C gegeven. De indeling naar solo-, duo- en teamsporten laat zich raden. Solosporten worden alleen beoefend, voorbeelden hiervoor zijn hardlopen of wielrennen. Duosporten zijn sporten als tennis en squash, welke met twee mensen worden beoefend. Teamsporten zijn sporten die in teamverband gespeeld worden. Hier kan gedacht worden aan bijvoorbeeld hockey of voetbal. De gehanteerde indeling komt tevens overeen met de sporttakindeling van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) (SCP, 2008). In het theoretisch kader zijn verschillen in motivatie om te sporten tussen statusgroepen al aan bod gekomen (Veblen, 1899). Om te kunnen controleren voor de kosten voor het sporten wordt deze indeling dan ook als controlevariabele meegenomen in dit onderzoek. Onder sporten met lage kosten kunnen sporten verstaan worden als hardlopen, denksport of skaten/skeeleren. Onder sporten met gemiddelde sporten worden sporten verstaan als voetbal of basketbal verstaan. Onder sporten met hoge kosten vallen sporten als golf, paardrijden of motorcross. Voor een verdere toelichting van deze variabelen wordt verwezen naar bijlage C.

Alle bovenstaande variabelen worden meegenomen in de analyses in het volgende hoofdstuk en helpen om een uitspraak te kunnen doen over de eerder geformuleerde hypothesen. Zoals eerder al is aangegeven, is er een tabel met de verdeling van de variabelen terug te vinden in bijlage C.

4. Analyse en resultaten

Op basis van de formuleerde hypothesen zullen er nu verschillende analyses uitgevoerd worden. Op basis van de resultaten van deze analyses wordt het mogelijk om algemene conclusies te trekken en een beleidsadvies te formuleren. Er zal nu eerst kort ingegaan worden op de gebruikte analysemethode. Vervolgens worden eerst belangrijke beschrijvende gegevens gepresenteerd voordat er verdiepende analyses uitgevoerd worden. Op basis van de verdiepende analyses zullen de hypothesen getoetst worden.

4.1 Analysemethode

De analysemethode van deze bijdrage bestaat uit twee onderdelen, te weten bivariate en multivariate analyses. Deze bivariate analyses en de totale percentuele verdelingen zijn terug te vinden in bijlage C en D. De belangrijkste gegevens worden kort aan het begin van het analysehoofdstuk gepresenteerd. Het tweede onderdeel van de analyses betreft een aantal multivariate analyses waarbij gebruik gemaakt wordt van lineaire regressie en logistische regressie analyse. Hierbij wordt een korte beschrijving gegeven die inzichtelijk maakt hoe de tabellen uit het analyse hoofdstuk geïnterpreteerd dienen te worden. Een meer uitvoerige beschrijving van de multivariate analysetechnieken zal tevens terug te vinden zijn in bijlage E.

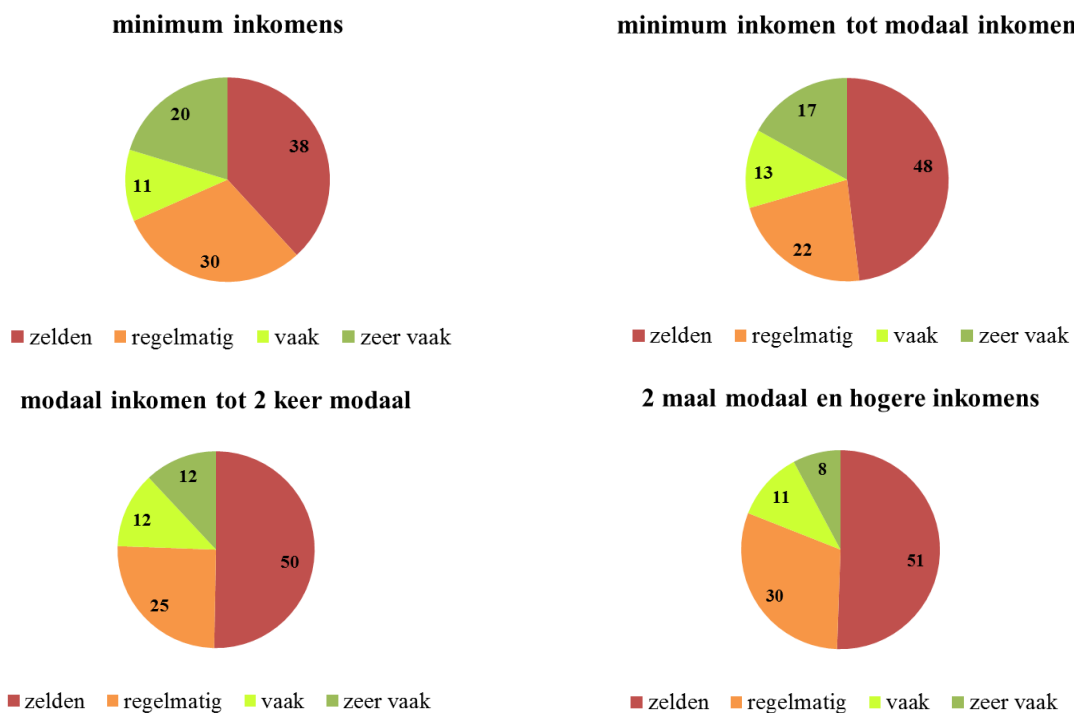
De eerste multivariate methode die gebruikt wordt is de lineaire regressie analyse. Voor de variabele gemiddeld gebruik van sportaccommodaties, welke van interval niveau is, kan met lineaire regressie analyse voor elke relevante onafhankelijke en controle variabele een effect berekend worden die invloed heeft op het gemiddelde gebruik. Voor de multivariate analyses wordt daarnaast ook gebruik gemaakt van een logistische regressie analyse. Deze analysetechniek is met name geschikt wanneer er sprake is van een afhankelijke variabele met twee categorieën. In dit geval is dit het wel of niet gebruik maken van een sportaccommodatie. Vervolgens is het mogelijk om voor verschillende relevante achtergrondkenmerken na te gaan in hoeverre deze invloed hebben op het al dan niet gebruiken van een sportaccommodatie. Deze invloed wordt uitgedrukt in een kansverhouding, dit is de waarde die in de tabellen terug te vinden is in de kolom Exp (B). Wanneer de waarde groter is dan 1, dan is de kans op gemeentelijk accommodatiegebruik groter dan de kans op niet-gebruik. Is de waarde kleiner dan 1, dan is de kans op gemeentelijk accommodatiegebruik kleiner dan de kans op niet-gebruik. Door deze waarde door te berekenen is het mogelijk om voor meerder achtergrondkenmerken een totale kans te berekenen op gemeentelijk accommodatiegebruik. Verdere uitleg hierover zal terug te vinden zijn in het hierop volgende resultatenhoofdstuk.

4.2 Beschrijvende analyses

Er wordt in deze bijdrage gekeken naar het gemiddelde gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties, het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties en het gebruik van de openbare ruimte. Voor deze drie afhankelijke variabelen wordt er eerst gekeken naar de verhouding met de variabelen opleidingsniveau en inkomensniveau. Dit geeft een eerste beeld van de te

verwachten verbanden in de verdiepende analyses. Allereerst volgen de cijfers voor het gemiddelde gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties. Voor de vier verschillende inkomensgroepen staan in figuur 4.1 de verhoudingen weergegeven.

Figuur 4.1 Taartdiagram gemiddeld gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties in categorieën, per inkomensgroep (N=23.024)

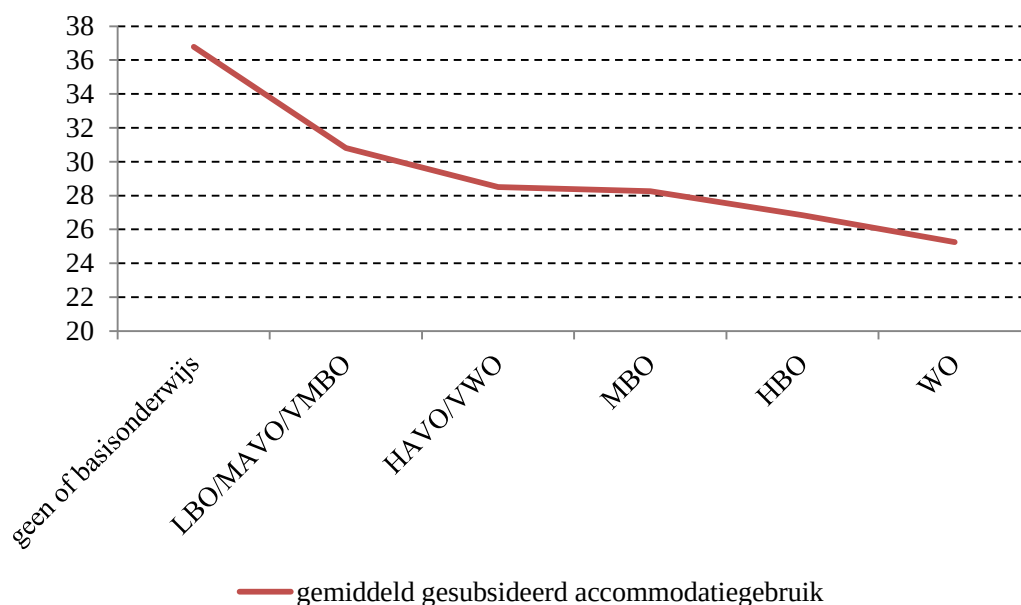
Bron: OBiN (2010-2013)

Op basis van bovenstaande figuur kan geconstateerd worden dat er verschillen zijn in het gemiddelde gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties wanneer we kijken naar de verschillende inkomensgroepen. De hoogste inkomensgroep, rechtsonder, heeft met 81 procent het hoogste percentage mensen die niet vaker dan regelmatig in gesubsidieerde accommodaties sporten, terwijl de groep minimuminkomens met 68 procent het laagste scoort. Aan de andere kant zien we dat 26 procent van de mensen met een minimuminkomen zeer vaak in gesubsidieerde accommodaties sporten, ten opzichte van slechts 8 procent bij de hoogste inkomensgroepen. De verschillen zijn, zoals ook verwacht mag worden, het kleinst tussen de twee middelste groepen. Op basis van bivariate analyses, die terug te vinden zijn in bijlage D, kan tevens geconstateerd worden dat de hierboven aangetoonde verschillen significant zijn.

In onderstaand figuur 4.2 is een grafiek weergegeven waarin het gemiddelde gebruik van sportaccommodaties afgezet is tegen het opleidingsniveau van respondenten. In de grafiek is duidelijk te zien dat er een neerwaartse lijn loopt in het gemiddelde gebruik van sportaccommodaties van de

laagste opleidingsniveaus naar het hoogste opleidingsniveau. Dit geeft aan dat naarmate het opleidingsniveau stijgt, het gemiddelde gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties daalt. Dit verband is tevens terug gevonden in de bivariate analyses uit bijlage D van dit onderzoek. Voor meer informatie over deze bivariate analyses wordt tevens verwezen naar bijlage D.

Figuur 4.2 Grafiek gemiddeld gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties naar opleidingsniveau (N=23.034)

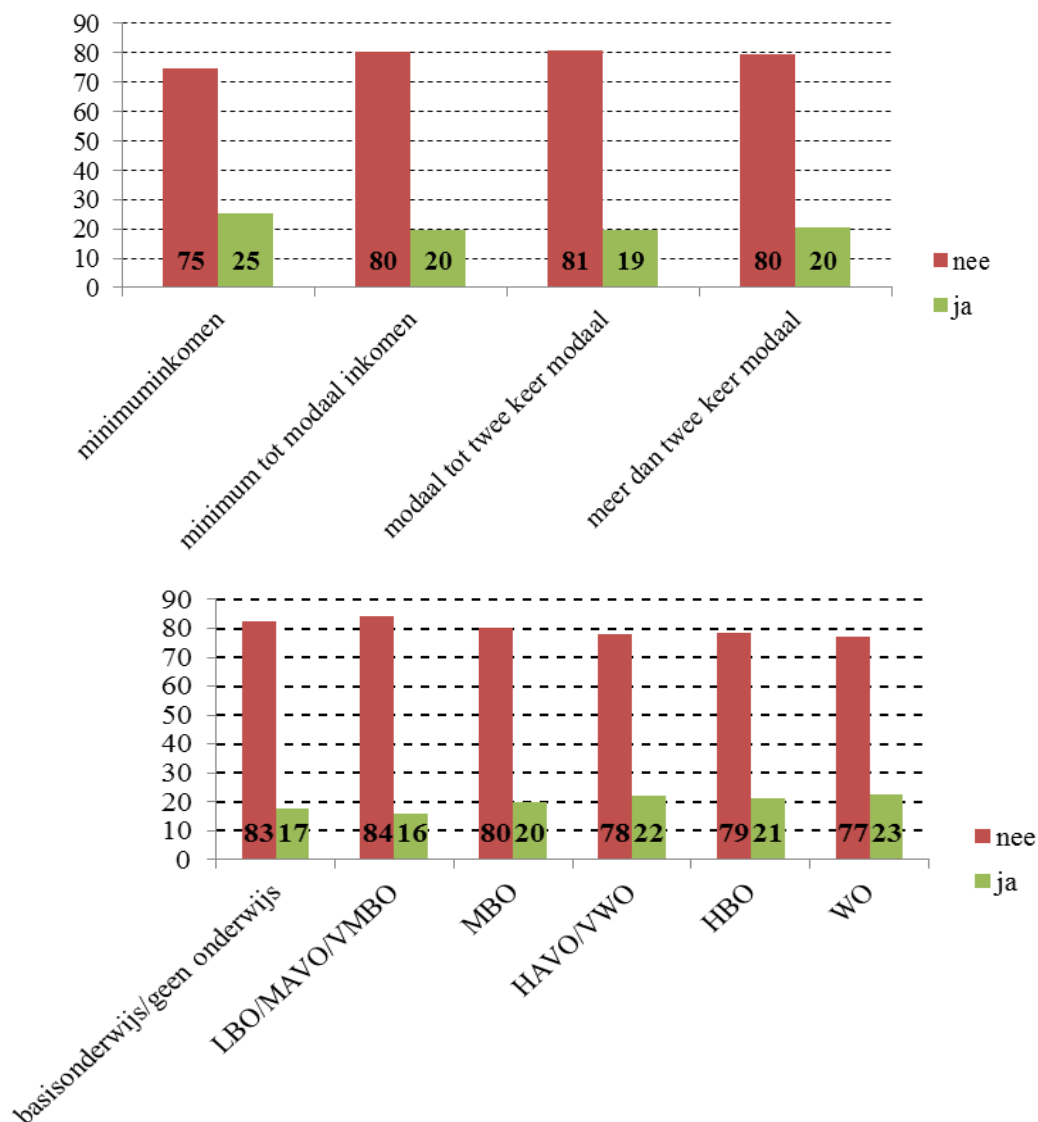

Bron: OBiN (2010-2013)

De tweede afhankelijke variabele in deze bijdrage betreft het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties. Hierbij wordt gekeken naar verschillen tussen de groep respondenten die wel gebruik maakt van gemeentelijke sportaccommodaties en de groep respondenten die hier geen gebruik van maakt. Deze verschillen brengen we in beeld voor zowel de het inkomen als het opleidingsniveau in figuur 4.3.

In figuur 4.3 valt zowel in de diagram van inkomen als van opleidingsniveau op dat er meer respondenten niet gebruik maken van gemeentelijke sportaccommodaties dan wel. Voor het inkomen zien we een dalende tendens. Naarmate het inkomensniveau hoger wordt, wordt het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties minder. De grootste verschillen worden gevonden tussen de minimuminkomens met 25 procent en de modaal tot twee keer modaal inkomens met 19 procent. Zoals in bijlage D valt te lezen zijn deze verschillen niet significant zijn en zonder verdiepende analyses te marginaal zijn. De verschillen naar opleidingsniveau blijken wel significant te zijn. Wanneer het opleidingsniveau afneemt, neemt het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties toe, van respectievelijk 17 procent voor mensen met basisonderwijs of geen opleiding naar 23 procent voor WO'ers. Dit geeft een goede basis voor de verdiepende analyses die verderop in dit hoofdstuk plaats vinden.

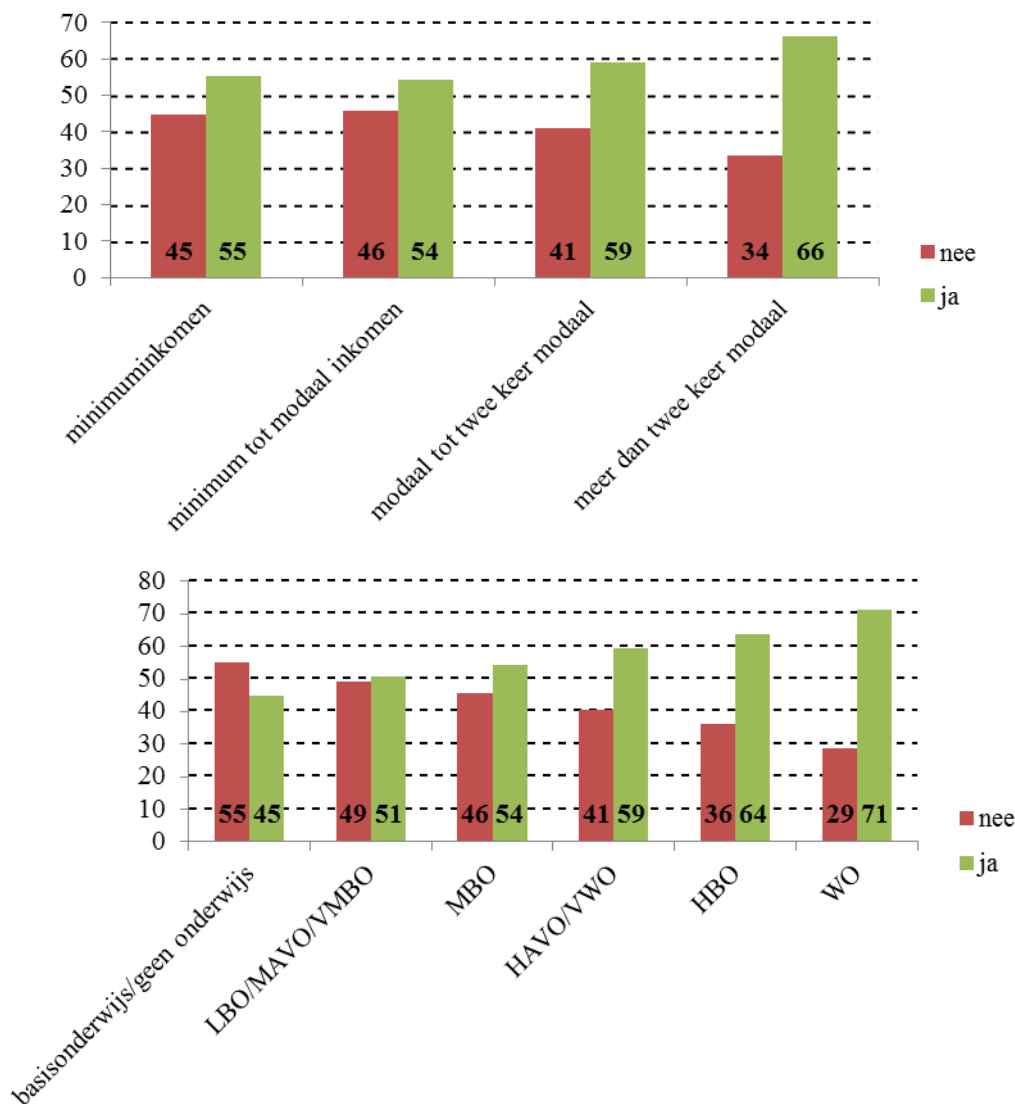
Figuur 4.3 Staafdiagram van gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties naar inkomen (bovenste) en opleidingsniveau (onderste) (N=23.024)

Bron: OBiN (2010-2013)

De derde afhankelijke variabele betreft het gebruik van openbare ruimte als plek om te sporten. Ook hier wordt wederom onderscheid gemaakt tussen de wel en niet gebruikers naar inkomens- en opleidingsniveau. Deze verschillen worden in beeld gebracht in figuur 4.4. We zien hier dat naarmate het inkomensniveau stijgt, het percentage mensen dat in de openbare ruimte sport stijgt van respectievelijk 55 procent voor de laagste inkomens naar 66 procent. Voor opleidingsniveau geldt dat naarmate het opleidingsniveau stijgt, het gebruik van de openbare ruimte ook stijgt. Deze verschillen zijn op basis van de bivariate analyses significant (bijlage D) en zullen verder onderzocht worden in de hierop volgende verdiepende analyses.

Figuur 4.4 staafdiagrammen voor gebruik van openbare ruimte om te sporten naar inkomen (boven) en opleidingsniveau (onder) (N=23.024)

Bron: OBiN (2010-2013)

4.3 Verdiepende analyses

De bivariate analyses en de in beeld weergegeven cijfers hebben een goed beeld gegeven van verschillen in accommodatiegebruik tussen inkomens- en opleidingsgroepen. Om dit beeld compleet te kunnen maken worden er nu verdiepende lineaire regressie en logistische regressie analyses gedaan. Een lineaire regressie analyse is bruikbaar wanneer de afhankelijke variabele van interval niveau is, zoals het geval is bij de afhankelijke gemiddeld gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties. In deze analyse kan van verschillende kenmerken het effect op het gemiddelde gebruik berekend worden onder controle van alle overige kenmerken in het model. Dit betekent dat de effecten een zuiverdere schatting van het verband tussen inkomens-/opleidingsniveau en het gemiddelde gesubsidieerde accommodatiegebruik kunnen geven. Voor de logistische regressie analyses geldt hetzelfde, alleen zijn deze geschikt voor situaties met een afhankelijke variabele die slechts twee categorieën kent. Voor het

gebruik van het inkomen en het opleidingsniveau van respondenten in de modellen worden lineariteitstoetsen uitgevoerd. Hieruit blijkt dat het opleidingsniveau als interval variabele meegenomen kan worden en dat het inkomen als ordinale variabele beschouwd moet worden en zodoende als dummy meegenomen wordt in de analyses, zoals ook reeds aangegeven is in hoofdstuk 3 en zoals terug te zien is in bijlage B. Er zal nu eerst ingegaan worden op de afhankelijke variabele gemiddeld gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties. Hierbij is voor het analysehoofdstuk gekozen voor een visuele tabel, de achterliggende cijfers zijn terug te vinden in bijlage E van deze bijdrage.

Tabel 4.1 resultaten lineaire regressieanalyse met afhankelijke variabele het gemiddelde gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties (N=23.024)

	Model 1	Model 2	Model 3
Inkomensniveau (<i>ref.</i> = minimuminkomen)			
Minimum tot modaal	n.s.	n.s.	n.s.
Modaal tot 2 keer modaal	--	--	--
2 keer modaal en hoger	--	-	n.s.
Opleidingsniveau	--	--	--
Geslacht (<i>ref.</i> = man)		n.s.	++
Leeftijd		--	++
Betaald werk		++	++
Partner		--	-
Solosport			-
Duosport			++
Teamsport			++
Sport met lage kosten			--
Sport met gemiddelde kosten			+
Sport met hoge kosten			--
Verklaarde variantie (<i>aangepaste R-kwadraat</i>)	0,005	0,012	0,129

Bron: OBiN (2010-2013)

+: positief verband, significant bij $p < 0,05$

++: positief verband, significant bij $p < 0,01$

-: negatief verband, significant bij $p < 0,05$

--: negatief verband, significant bij $p < 0,01$

n.s.: niet significant

In tabel 4.1 zijn drie modellen opgenomen. Model 1 is het basismodel met alleen de onafhankelijke variabelen, model 2 bevat aanvullende onafhankelijke variabelen en model 3 bevat de controle variabelen die betrekking hebben op sport. Voor wat betreft de onafhankelijke variabelen zien we tussen de modellen weinig verschillen. Ten opzichte van de laagste inkomensgroep hebben alle hogere inkomensgroepen een lager gemiddeld gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties, gecontroleerd voor het opleidingsniveau en alle overige variabelen in het laatste model. Een hoger opleidingsniveau betekent tevens, gecontroleerd voor inkomen en alle overige variabelen, een gemiddeld lager gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties. Deze resultaten zijn het tegenovergestelde van hetgeen verwacht was in hypothese 1 en 4. Hogere inkomens- en opleidingsgroepen blijken gemiddeld niet meer gebruik te maken van gesubsidieerde sportaccommodaties. In tabel 4.1 blijkt voor het hebben

van betaald werk in tegen stelling tot de verwachting een sterk positief effect te hebben. Het feit dat het werk betaald is kan hier een verklaring voor geven, aangezien geldt de mogelijkheid om de sporten (mede) schept. Voor het hebben van een partner liggen de resultaten wel in lijn met hypothese 10, waarin verwacht werd dat mensen met een partner gemiddeld minder gebruik zouden maken van gesubsidieerde sportaccommodaties. Door het toevoegen van de sportvoorkeuren valt te constateren dat de verklaarde variantie sterk omhoog schiet. Toch blijft het verband met opleiding nog onverminderd bestaan. De hoge verklaarde variantie lijkt de duiden op een interpretatiemodel, hierover zal meer gezegd worden bij de discussie na de conclusies en in bijlage F van deze bijdrage.

Tabel 4.2 resultaten logistische regressieanalyse met afhankelijke het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties (N=23.024)

	Model 1	Model 2	Model 3
Inkomensniveau (<i>ref.</i> = minimuminkomen)			
Minimum tot modaal	-	n.s.	n.s.
Modaal tot 2 keer modaal	--	n.s.	n.s.
2 keer modaal en hoger	-	n.s.	n.s.
Opleidingsniveau	++	+	-
Geslacht (<i>ref.</i> = man)		--	++
Leeftijd		--	-
Betaald werk		+	++
Partner		--	-
Solosport			--
duosport			++
teamsport			++
Sport met lage kosten			-
Sport met gemiddelde kosten			++
Sport met hoge kosten			+
Verklaarde variantie (<i>aangepaste R-kwadraat</i>)	0,007	0,032	0,216

Bron: OBiN (2010-2013)

+: positief verband, significant bij $p < 0,05$

++: positief verband, significant bij $p < 0,01$

-: negatief verband, significant bij $p < 0,05$

--: negatief verband, significant bij $p < 0,01$

n.s.: niet significant

De analyses uit tabel 4.2 zijn belangrijk om na te kunnen gaan in hoeverre er sprake is van een specifieke gebruikersgroep van gemeentelijke sportaccommodaties op basis van opleiding en inkomensverschillen. In model 1 zien we dat hogere inkomensgroepen gemiddeld genomen minder gebruik maken van gemeentelijke sportaccommodaties dan lagere inkomensgroepen. Een hoger opleidingsniveau zorgt voor een hogere mate van gemeentelijk sportaccommodatiegebruik. Uit het derde model, waarin alle variabelen meegenomen worden, blijkt dat de effecten uit het eerste model gedeeltelijk verklaard worden door de verschillende sportgroepen. Er zijn geen significante verschillen gevonden voor het inkomensniveau van mensen en voor opleiding bestaat een significant negatief effect. Hiermee wordt hypothese 2 over opleidingsniveau bevestigd en hypothese 5 over inkomen verworpen. Voor wat betreft de tijdsrestricties zien we wederom dat het hebben van betaald werk een

positief verband heeft, wat wederom verklaard zou kunnen worden door het inkomen dat vergaard wordt door betaald werk en waardoor sporten in accommodaties betaald kan worden. Voor het hebben van een partner zien we wel het negatieve effect zoals dit verwacht werd in hypothese 11 van deze bijdrage. Vrouwen hebben waarschijnlijk minder vaak een sportvoorkeur die beoefend wordt in een gemeentelijke accommodatie, wat het negatieve verband van geslacht verklaard. Net als in het voorgaande model zorgt de toevoeging van sportvoorkeuren voor een enorme toename in de verklaarde variantie, een punt dat niet onopgemerkt mag blijven en nog toegelicht zal worden in de conclusie.

Tabel 4.3 resultaten logistische regressieanalyse met afhankelijke het gebruik van de openbare ruimte (N=23.024)

	Model 1	Model 2	Model 3
Inkomensniveau (<i>ref.</i> = minimuminkomen)			
Minimum tot modaal	n.s.	n.s.	n.s.
Modaal tot 2 keer modaal	+	n.s.	n.s.
2 keer modaal en hoger	++	n.s.	n.s.
Opleidingsniveau	++	++	++
Geslacht (<i>ref.</i> = man)		--	--
Leeftijd		++	++
Betaald werk		--	n.s.
Partner		n.s.	n.s.
Solosport			++
Duosport			--
Teamsport			++
Sport met lage kosten			++
Sport met gemiddelde kosten			++
Sport met hoge kosten			++
Verklaarde variantie (<i>aangepaste R-kwadraat</i>)	0,028	0,033	0,480

Bron: OBiN (2010-2013)

+: positief verband, significant bij $p < 0,05$

++: positief verband, significant bij $p < 0,01$

-: negatief verband, significant bij $p < 0,05$

--: negatief verband, significant bij $p < 0,01$

n.s.: niet significant

In tabel 4.3 worden de resultaten van de laatste drie modellen gepresenteerd. Geconstateerd kan worden dat de verhouding in kans op het gebruiken van de openbare ruimte om in te sporten groter wordt naarmate het opleidingsniveau toeneemt. Dit ligt in lijn met de verwachtingen uit hypothese 3. Voor het inkomensniveau zijn net als in de analyse van de gemeentelijke accommodaties geen duidelijke verbanden terug te vinden in het derde model waar de sportgroepen in toegevoegd zijn. De positieve verbanden die gevonden worden in model één worden gedeeltelijk geïnterpreteerd door sportvoorkeuren en kenmerken als het hebben van betaald werk of een partner. Opvallend hier is dat leeftijd een positief effect heeft. Naarmate mensen ouder worden, sporten zij vaker in de openbare ruimte. Dit is vergelijkbaar met de variabele geslacht in tabel 4.2, naarmate mensen ouder worden beoefenen ze waarschijnlijk eerder sporten die in de openbare ruimte plaats vinden. Op basis van tabel

4.3 worden de verwachtingen uit het theoretisch kader met betrekking tot het effect van opleiding duidelijk bevestigd, terwijl de verwachtingen rondom inkomen verworpen kunnen worden. Voor wat betreft de tijdsrestricties vallen geen significante effecten terug te vinden. De kans om wel in de openbare ruimte te sporten ten opzichte van de kans om niet in de openbare ruimte te sporten verandert niet wanneer mensen over meerdere tijdsrestricties beschikken.

Op basis van de drie bovenstaande verdiepende analyses valt te concluderen dat de meest duidelijke effecten terug gevonden zijn voor het opleidingsniveau. Voor het inkomen worden vaak geen effecten gevonden, of effecten die tegen de verwachting ingaan. De tijdsrestricties blijken wel een belangrijke rol te spelen in het gemiddelde gebruik van sportaccommodaties, maar wanneer er specifiek naar gemeentelijke accommodaties kijken is het effect van het hebben van een partner exact omgekeerd. Voor de openbare ruimte geldt dat het effect van tijdsrestricties verdwijnt of verklaard wordt door sportvoorkeuren. De betekenis van al deze resultaten voor het theoretische kader zal verder toegelicht worden in het conclusie hoofdstuk. Hier zal tevens aandacht besteed worden aan de belangrijkste sterkte en zwakte punten van deze bijdrage. In de beleidsaanbeveling zal aandacht besteed worden aan het belang van deze uitkomsten voor beleidsmakers en de manier waarop deze uitkomsten praktisch verwerkt zouden kunnen worden.

5. Conclusies en discussie

In deze bijdrage is de centrale vraag gesteld in hoeverre er verschillen bestaan in sociaaleconomische positie tussen sportaccommodatiegebruikers. Het doel van deze vraag was om te achterhalen of er specifieke inkomens- of opleidingsgroepen zijn die meer of minder gebruik maken van sportaccommodaties. De aandacht hierbij lag in het bijzonder op het gemiddelde gebruik van sportaccommodaties, gemeentelijke sportaccommodaties en de openbare ruimte als plek om te sporten. In het voorgaande hoofdstuk zijn de relevante resultaten reeds besproken. Hieronder zal aangegeven worden wat de betekenis van deze resultaten is voor de theorieën en in hoeverre de gestelde hoofdvraag en deelvragen beantwoord zijn.

Dat het kiezen voor het sporten in een bepaalde sportaccommodatie een rationele keuze is, is meer dan duidelijk gebleken uit de analyses. Aangezien specifieke sporten in specifieke accommodaties plaatsvinden, kan het niet anders zijn dan dat er een rationele keuze aan ten grondslag ligt. Wanneer er beter gekeken wordt naar verschillende inkomens- en opleidingsgroepen valt te constateren dat verschillen in met name culturele hulpbronnen meer verklaring bieden dan verschillen in economische hulpbronnen. Op basis van de theorie werd verwacht dat er duidelijke verschillen te zien zouden zijn geweest voor hogere inkomensgroepen. Waarschijnlijk zijn economische hulpbronnen een onvoldoende verklaring voor verschillen in gemeentelijk sportaccommodatiegebruik. Op basis van dit onderzoek lijkt dit te betekenen dat lagere inkomensgroepen voldoende in staat gesteld worden om te sporten in dergelijke accommodaties. Voor de tijdsrestricties blijkt met name de partner een behoorlijk deel van de vrije tijd op te nemen. Het hebben van betaald werk blijkt een tegengesteld effect te hebben. Werken kost aan de ene kant tijd, maar aan de andere kant schept dit inkomen om deel te kunnen nemen aan sport en sportartikelen te kopen.

Gesteld kan worden dat er met name verschillen in sportaccommodatiegebruikers bestaan voor de mate van culturele hulpbronnen die mensen bezitten en niet zozeer op basis van verschillen in economische hulpbronnen. Hiermee is een eerste antwoord gegeven op de probleemstelling van dit onderzoek en wordt er tevens een aanzet gegeven tot nieuw onderzoek. In nieuw onderzoek kan allereerst ingespeeld worden op sterkere en zwakkere punten van deze bijdrage. De ontwikkeling van de schaal om het gemiddeld gesubsidieerd accommodatiegebruik te meten is een interessante zet gebleken. In toekomstig onderzoek kan de bruikbaarheid van deze schaal opnieuw getest worden. Ook het gebruik van tijdsrestricties is belangrijk gebleken. Hier zou meer aandacht naar uit kunnen en moeten gaan. Restricties als het hebben van andere hobby's, het hebben van kinderen of vrijwilligersfuncties kon in dit onderzoek niet meegenomen worden. Wat moeilijk is gebleken in deze bijdrage is het toevoegen van sportvoorkeuren in de analyses. Aan de ene kant is het een belangrijke toevoeging, waarmee het verband tussen de hulpbronnen en het accommodatiegebruik beter gemeten kan worden. Aan de andere kant schuilt er een gevaar op een interpretatiemodel, waarbij er een directe relatie bestaat tussen het type sport dat iemand beoefent en het type accommodatie waarin deze sport

beoefend wordt. In deze bijdrage is getracht dit probleem te voorkomen door zo groot mogelijke sportgroepen samen te voegen waarin veel variantie is. In toekomstig onderzoek kan beter gekeken worden naar dit probleem en naar betere analysetechnieken. Een ander punt dat ter discussie zou kunnen staan in de manier waarop er gekeken wordt naar sportaccommodaties. Er zijn veel verschillende soorten accommodaties en subsidievormen. In deze bijdrage wordt de groep gemeentelijke sportaccommodaties vergeleken met overige soorten accommodaties. Hierbij kan de vraag gesteld worden of dit de beste manier is en of er geen andere categorie denkbaar is als referentiecategorie. Tevens zou een analyse met een multinominale logistische regressieanalyse tot de mogelijkheden behoren. Doordat dit onderzoek relatief nieuw in zijn soort is, is het nog niet mogelijk geweest om hier aandacht aan te besteden. In toekomstig onderzoek is het goed om wel rekening te houden met deze punten. Deze bijdrage levert tevens aanknopingspunten voor inhoudelijk nieuw onderzoek. Zo kan er gekeken worden naar een vergelijkbare situatie voor commerciële sportaccommodaties. Een andere invalshoek kan de sportvoorkeur van een sporter zijn. Wanneer mensen een bepaalde sport beoefenen, passen hier soms meerdere accommodaties bij. Het kan dan interessant zijn om na te gaan welke mensen binnen een specifieke sport voor welk type accommodatie kiezen. Tevens kan hierbij het wel of niet sporten in verenigingsverband onderzocht worden en kan er nagegaan worden in hoeverre de sociale of economische positie hierbij nog een rol speelt.

Sport beweegt mensen en onderzoek beweegt onderzoekers. Deze bijdrage heeft zichzelf als doel gesteld om een eerste inzicht te geven in de sociale stratificatie van sportaccommodatiegebruik in Nederland. Het is de hoop dat dit onderzoek voor zowel wetenschappers als beleidsmakers nieuwe inzichten heeft verschaft in verhoudingen tussen status, sportdeelname en accommodatiegebruik en dat sport als thema voor sociaalwetenschappelijk onderzoeksthema op een vernieuwde wijze op de kaart is gezet.

6. Beleidsaanbeveling

Deze bijdrage heeft meerdere wetenschappelijke en beleidsmatige inzichten verschaft voor verschillen in sportaccommodatiegebruik van mensen in Nederland. De wetenschappelijke implicaties hebben gevolgen voor de bruikbaarheid van theorieën op dit thema, terwijl de beleidsmatige inzichten gevolgen kunnen hebben voor de manier waarop toekomstig sport- en accommodatiebeleid vormgegeven wordt. Hieronder worden eerst nogmaals kort en krachtig de belangrijkste beleidsmatige bevindingen van deze bijdrage uiteengezet. Op basis van deze bevindingen worden enkele aanzetten gegeven om meer aandacht te geven aan specifieke onderwerpen binnen het thema sportaccommodaties. Deze aanzetten kunnen als een eerste aanzet gezien worden voor beleidsmakers om het bestaande sport- en accommodatiebeleid goed door te lichten.

6.1 Beleidsmatige bevindingen

In de inleiding is aangegeven dat subsidies die verstrekt worden door de overheid vaak goed verdeeld over verschillende groepen in de samenleving dienen te vallen. In andere gevallen is er vaak sprake van doelgroepenbeleid. Voor sport- en accommodatiebeleid geldt dat de overheid in veel gevallen de randvoorwaarden wil scheppen voor mensen om te kunnen sporten, waarbij met name het wegnemen van financiële barrières belangrijk is. Op basis van deze aanname zijn de belangrijkste bevindingen van deze bijdrage als volgt puntsgewijs samen te vatten.

- **Sportdeelname in Nederland groeit in afgelopen jaren;**
- **Subsidies voor sport worden vaak gestoken in gemeentelijke sportaccommodaties (sporthallen, zwembaden etc.);**
- **Verschillen in sportgedrag houden verband met inkomens- en opleidingsverschillen;**
- **Naarmate het inkomens- en opleidingsniveau toeneemt, neemt het gemiddeld gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties af;**
- **Hogere inkomensgroepen sporten minder vaak in gemeentelijke sportaccommodaties en vaker in de openbare ruimte dan lagere inkomensgroepen;**
- **Mensen met een hoger opleidingsniveau sporten vaker in gemeentelijke sportaccommodaties en vaker in de openbare ruimte dan mensen met een lager opleidingsniveau;**
- **Gevonden verschillen in inkomens- en opleidingsniveau voor sportaccommodatiegebruik worden gedeeltelijke verklaard door sportvoorkeuren.**

Deze punten worden voor beleidsmakers aanbevolen om mee te nemen in toekomstig beleid. Welke implicaties hieraan verbonden zijn wordt hieronder verder toegelicht.

6.2 Beleidsaanbeveling

De groei in sportdeelname in Nederland is volgens het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) positief en sporten moet in de toekomst een makkelijkere keuze worden (VWS, 2011). De rol van overheid als schepper van randvoorwaarden is hierbij belangrijk. Verschillen in

sportgedrag hebben een verband met inkomens- en opleidingsverschillen. In deze bijdrage is gevonden dat een belangrijk deel van de verschillen die gevonden worden tussen inkomens- en opleidingsgroepen in sportaccommodatiegebruik verklaard worden door de voorkeur die mensen hebben voor bepaalde sporten. Om publieke middelen beter in te zetten om mensen uit alle lagen uit de bevolking te bereiken, wordt op basis van deze bijdrage aanbevolen dat er bij het inzetten van deze gelden voor de bouw van accommodaties meer aandacht besteed wordt aan de sportvoorkeuren van mensen uit de gemeente. Gemeenten die in bepaalde (met name lagere) inkomens- of opleidingsgroepen een lagere sportdeelname zien, dienen randvoorwaarden te scheppen die beter aansluiten op de sportvoorkeuren van deze individuen. Wanneer er in een gemeente bijvoorbeeld weinig mensen uit een lage sociaaleconomische positie sporten en er geen goede vechtsportaccommodatie is, is het verstandiger om eerst te investeren in een vechtsportaccommodatie aangezien dit goed aansluit op de sportvoorkeuren van deze doelgroep. Een dergelijke investering is op deze wijze een betere manier om de sportdeelname te verhogen dan bijvoorbeeld het vernieuwen van een al bestaande voetbalaccommodatie.

Een tweede belangrijke aanbeveling die op basis van deze bijdrage gedaan wordt, is dat het behoud van de gemeentelijke sportaccommodaties cruciaal is voor gemeenten. In veel gemeenten staat het beheer en de exploitatie van bijvoorbeeld gymzalen of zwembaden ter discussie en wordt er ingezet op privatisering (Hoekman & Van der Bol, 2014). In dit onderzoek is gevonden dat er nagenoeg geen verschillen zijn in sportaccommodatiegebruik tussen opleidings- en inkomensgroepen voor het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties. Wanneer deze verschillen wel gevonden worden, dan zijn het juist vaker de lagere inkomensgroepen die meer gebruik maken van dergelijke accommodaties. In ogenschouw nemend dat bijna een kwart van de sporters gebruik maakt van de gemeentelijke sportaccommodaties, is het blijvend inzetten op deze accommodaties van groot belang. Wanneer dergelijke accommodaties een andere beheervorm krijgen of geprivatiseerd worden, bevelen we gemeenten door het belang van deze accommodaties in ieder geval aan om een duidelijk noodplan op te stellen wanneer de privatisering leidt tot faillissement of sluiting. Dit plan kan uiteraard per gemeente, accommodatietype en beheervorm verschillen, maar moet wel gericht zijn op behoud van de accommodatie bij moeilijke omstandigheden.

Tot slot blijkt uit dit onderzoek dat er een behoefte is aan meer informatie en achtergrond voor sportaccommodatiegebruik. Sportaccommodaties zijn een belangrijke ontvanger van grote subsidies. Om meer te weten te komen over de manier waarop deze publieke gelden landen, worden gemeenten, provincies en het rijk opgeroepen om onderzoek te laten uitvoeren om het specifieke sociale profiel van de sportaccommodatiegebruikers te achterhalen. Dit stelt de overheid in staat om subsidieregelingen op maat te maken, waardoor de vraag en het aanbod van specifieke sporten en accommodaties beter op elkaar aan gaan sluiten. Kennis moet altijd de eerste aanzet zijn tot een verbetering van het bestaande beleid. Door goed en gedegen onderzoek en een goede verbinding

tussen beleidsmakers en sportonderzoekers is het mogelijk om ook de moeilijk bereikbare doelgroepen aan het sporten te krijgen in de juiste sportaccommodaties.

7. Literatuurlijst

- Bendix, R. (1974) Inequality and Social Structure: A Comparison of Marx and Weber. *American Sociological Review*, vol. 39, no. 2, pp. 149-161.
- Bourdieu, P. (1978) Sport and social class. *Social Science Information*, 17: 819.
- Breedveld, K., Kamphuis, C. & Tiessen-Raaphorst, A. (2008) Rapportage sport 2008. *Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau*.
- Chan, T.W. & Goldthorpe, J.H. (2007) Class and Status: The Conceptual Distinction and its Empirical Relevance. *American Sociological Review*, 72:512.
- DiMaggio, P. (1994) Lifestyle and social cognition. In D.B. Grusky (ed.) *Stratification, Class, Race and Gender in Sociological Perspective*. *Boulder: Westview Press*.
- Downward, P., Lera-Lopez, F. & Rasciute, S. (2011) The Zero-Inflated ordered probit approach to modelling sports participation. *Economic Modelling*, 28, 2469 – 2477.
- Van Eijk, K. (1999) Socialization, education and lifestyle: how social mobility increases the cultural heterogeneity of status groups. *Poetics*, vol. 26, pp. 309-328.
- Van Eijk, K. (2001) Social differentiation in musical taste patterns. *Social Forces*, 97:3, 1163-1185.
- Van Eijk, K. & van Oosterhout, R. (2005) Combining material and cultural consumption: Fading boundaries or increasing antagonism? *Poetics*, vol. 33, pp. 283-298.
- Eitle, T. & Eitle, D.J. (2002) Race, Cultural Capital, and the Educational Effects of Participation in Sports. *Sociology of Education*, vol 75, pp. 123-146.
- Estabrooks, P. A., Lee, R. E., & Gyurcsik, N. C. (2003). Resources for physical activity participation: does availability and accessibility differ by neighborhood socioeconomic status?. *Annals of Behavioral Medicine*, 25(2), 100-104.
- Farrell, L., & Shields, M. A. (2002). Investigating the economic and demographic determinants of sporting participation in England. *Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)*, 165(2), 335-348.
- Hoekman, R. & Van der Bol, P.C.J.D. (2014) sport in collegeprogramma's 2014: van Armoedebeleid tot Zelfredzaamheid. *Mulier Instituut, Utrecht*.
- Hoekman, R., Hoenderkamp, K. & Van der Poel, H. (2013) Sportaccommodaties in beeld. *Uitgever: Mulier Instituut/ Arko Sports Media. Utrecht/ Nieuwegein*.

- Hoekman, R., Romijn, D. & Rutten, T. (2011) Een veld voor de helft: over sociale tarieven en subsidies. Een tarieven- en subsidievergelijking vanuit verenigingsperspectief voor Brabant Stad. *Uitgever: W.J.H. Mulier Instituut, 's- Hertogenbosch.*
- Hollande, A. & Andre, T. (1994) Athletic Participation and the Social Status of Adolescent Males and Females. *Youth Society*, vol. 25, no 3, pp. 388-407.
- van Lenthe, F. J., Brug, J., & Mackenbach, J. P. (2005). Neighbourhood inequalities in physical inactivity: the role of neighbourhood attractiveness, proximity to local facilities and safety in the Netherlands. *Social science & medicine*, 60(4), 763-775.
- Kraaykamp, G. (2002) Cumulative advantages and inequality in lifestyle: A Dutch description of distinction in taste. *The Netherlands' Journal of Social Sciences*, vol. 38, no. 2.
- Kraaykamp, G., van Eijk, K., Ultee, W. & van Rees, K. (2007) Status and media use in the Netherlands: Do partners affect media tastes? *Poetics*, vol. 35, pp. 132-151.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2011) Programma sport en bewegen in de buurt. *Den Haag: Akro Sports Media.*
- Pommer, E., Jonker, J., Van der Torre, A. & Van Kempen, H. (2011) Minder voor het midden: profijt van de overheid in 2007. *Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, augustus 2011.*
- Powell, L. M., Slater, S., Chaloupka, F. J., & Harper, D. (2006). Availability of physical activity-related facilities and neighborhood demographic and socioeconomic characteristics: a national study. *American Journal of Public Health*, 96(9), 1676.
- Sallis, J. F., Hovell, M. F., Hofstetter, C. R., Elder, J. P., Hackley, M., Caspersen, C. J., & Powell, K. E. (1990). Distance between homes and exercise facilities related to frequency of exercise among San Diego residents. *Public health reports*, 105(2), 179.
- Sintas, J. & Alvarez, G. E. (2004) Omnivore versus univore consumption and its symbolic properties: Evidence from Spaniards' performing arts attendance. *Poetics*, 32:6, 463-484.
- Stalker, G. (2011) Leisure diversity as an indicator of cultural capital. *Leisure Sciences*, 33:2, 81-102.
- Stichele, A. V. & Laermans, R. (2006) Cultural participation in Flanders: Testing the cultural omnivore thesis with population data. *Poetics*, 34:1, 45-64.
- Taks, M., Renson, R. & Vanreusel, B. (1995) Social stratification in sport: A matter of money or taste? *European Journal of Sport Management*, 2:1, 4-14.

- Tangen, J. (2004). 'Making the Space': A Sociological Perspective on Sport and its Facilities. *Sport in Society*, 7(1), 25-48.
- Seippel, Ø. (2006) Sport and Social Capital. *Acta Sociologica*, vol. 49, no. 2, pp. 169-183.
- Tiessen-Raaphorst, A. (2010) Factsheet sportdeelname in Nederland, gemeten volgens de Richtlijn Sportdeelname Onderzoek (RSO). *Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau*.
- Tiessen-Raaphorst, A., Van den Dool, R. & Vogels, R. (2014) Uitstappers en doorzetters. De persoonlijke en sociale context van sportdeelname en tijdsbesteding aan sport. *Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau*.
- Tiessen-Raaphorst, A., Verbeek, D., De Haan, J. & Breedveld, K. (2010) Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010. *Den Haag/'s Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau/W.J.H. Mulier Instituut, December 2010*.
- Veenhoven, R. (2006) Gezond geluk. Effecten van geluk op gezondheid en wat dat kan betekenen voor de preventieve gezondheidszorg. *Erasmus Universiteit Rotterdam*.
- Washington, R.E. & Karen, D. (2001) Sport and Society. *Annual Review of Sociology*, vol. 27, pp. 187-212.
- Widdop, P. & Cutts, D. (2013) Social Stratification and Sports' Participation in England. *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, 35:2, 107-128.

Bijlage A - Data en respons

In deze bijdrage is gebruik gemaakt van het onderzoek *'Ongevallen en Bewegen in Nederland'*, afgekort OBiN (Vullings & Banks, 2013). Het OBiN onderzoek wordt uitgevoerd door het Ipsos in opdracht van de directie Sport van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Het onderzoek is voor het eerst uitgevoerd in 1999 en de meest recente meting is gedaan in het vierde kwartaal van 2013. OBiN richt zich op drie algemene onderdelen, te weten letsel, sportparticipatie en bewegen en overgewicht. In deze bijdrage is met name ingegaan op de sportparticipatie.

Doelgroep en steekproeftrekking

De doelgroep van het OBiN onderzoek bestaat uit drie onderdelen. Allereerst worden de ouders van kinderen tot 11 jaar ondervraagd over hun kinderen. Aangezien het moeilijk is voor kinderen van deze leeftijdscategorie om alle vragen goed te begrijpen en te kunnen beantwoorden, worden de antwoorden van de ouders over hun kind gebruikt als vervanging, ook wel proxy genoemd. De tweede doelgroep die wordt benadert zijn kinderen in de leeftijd van 12 tot 14 jaar. Voor deze groep wordt aan de ouders toestemming gevraagd om de kinderen te mogen interviewen, waarna de kinderen zelf aan een telefonisch interview deelnemen. De derde groep betreft mensen van 15 jaar en ouder. Deze groep wordt online, via websites en email, en via de telefoon benaderd. De uiteindelijke doelgroep van het onderzoek betreft zo de gehele Nederlandse bevolking.

Aangezien het onmogelijk is om de gehele Nederlandse bevolking te bevragen, wordt er gebruik gemaakt van steekproeftrekkingen. De steekproef voor dit onderzoek wordt getrokken uit InterviewBase, een database waarin 238.000 mensen zitten die mee willen doen aan onderzoek. Er is dan ook geen sprake van een aselechte steekproef van de hele Nederlandse bevolking, maar slechts binnen de mensen uit de database. Vervolgens worden er op basis van een steekproefmatrix respondenten geselecteerd. Hierbij worden er quota vastgesteld op basis van achtergrondkenmerken (leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, huishoudgrootte en woonregio) van de doelgroep. In tabel A1 is deze steekproefmatrix weergegeven. Een belangrijke voorwaarde voor de steekproeftrekking is dat respondenten maar eens in de twee jaar mee mogen doen, met uitzondering van mensen met een lager opleidingsniveau. Deze laatste groep is moeilijker te bereiken en mag daarom elk jaar deelnemen aan het onderzoek. In tabel A1 staan voor alle jaren die in deze bijdrage gebruikt zijn het gerealiseerde aantal interviews voor zowel de online als de telefonische benadering per leeftijdscategorie aangegeven. Door de gestelde quota's is de representativiteit van het onderzoek over het algemeen goed. Uit analyses blijkt echter dat jongeren gemiddeld genomen minder bereid zijn om deel te nemen aan de onderzoeken (Vullings & Banks, 2010-2013). Voor bepaalde groepen wordt gekozen om extra te werven om zo de representativiteit van de gegevens te verbeteren. Zoals in tabel A1 terug te vinden is, is er een totaal van 42.318 interviews afgenomen in de periode 2010 tot 2013. In hoofdstuk 4 staat verder aangegeven welke respondenten meegenomen zijn in de analyses voor deze bijdrage.

Tabel A1. Beschrijvende tabel van gerealiseerde interviews OBiN (2010-2013)

2013	Online interviews			Telefonische interviews		
	Lager en middelbaar opgeleiden	Hoger opgeleiden	Totaal	Lager en middelbaar opgeleiden	Hoger opgeleiden	Totaal
leeftijd						
0 – 14 jaar	97	0	97	1886	0	1886
15 – 24 jaar	732	370	1102	18	8	26
25 – 34 jaar	475	684	1159	76	26	102
35 – 44 jaar	948	655	1603	181	66	247
45 – 54 jaar	908	372	1280	145	41	186
55 – 64 jaar	857	325	1182	160	34	194
65 jaar en ouder	11	1	12	1119	250	1369
Subtotaal ¹	4028	2407	6435	3585	425	4010
2012	Online interviews			Telefonische interviews		
	Lager en middelbaar opgeleiden	Hoger opgeleiden	Totaal	Lager en middelbaar opgeleiden	Hoger opgeleiden	Totaal
leeftijd						
0 – 14 jaar	2	0	2	2069	3	2072
15 – 24 jaar	691	471	1162	24	12	36
25 – 34 jaar	381	787	1168	59	20	79
35 – 44 jaar	765	930	1695	78	33	111
45 – 54 jaar	822	380	1202	193	34	227
55 – 64 jaar	789	277	1066	283	59	342
65 jaar en ouder	11	0	11	1020	214	1234
Subtotaal ²	3461	2845	6306	3726	375	4101
2011	Online interviews			Telefonische interviews		
	Lager en middelbaar opgeleiden	Hoger opgeleiden	Totaal	Lager en middelbaar opgeleiden	Hoger opgeleiden	Totaal
leeftijd						
0 – 14 jaar	1	0	1	1772	4	1776
15 – 24 jaar	786	337	1123	62	1	80
25 – 34 jaar	574	778	1352	115	53	168
35 – 44 jaar	926	606	1532	223	79	302
45 – 54 jaar	783	365	1148	236	73	309
55 – 64 jaar	621	284	905	250	58	308
65 jaar en ouder	9	4	13	949	207	1156
Subtotaal ³	3700	2374	6074	3607	492	4099
2010	Online interviews			Telefonische interviews		
	Lager en middelbaar opgeleiden	Hoger opgeleiden	Totaal	Lager en middelbaar opgeleiden	Hoger opgeleiden	Totaal
leeftijd						
0 – 14 jaar	0	0	0	2093	1	2094
15 – 24 jaar	466	551	1017	87	20	107
25 – 34 jaar	381	763	1144	126	47	173
35 – 44 jaar	911	752	1663	226	66	292
45 – 54 jaar	1232	501	1733	250	62	312
55 – 64 jaar	921	289	1210	291	59	350
65 jaar en ouder	22	6	28	992	178	1170
Subtotaal ⁴	3933	2862	6795	4065	433	4498
Totaal per kolom ¹²³⁴	15122	10488	25610	14983	1725	16708
Totaal						42318

Bron: Vullings & Banks (2010 – 2013) Ongevallen en Bewegen in Nederland, onderzoekverantwoordingen,
 Ipsos: Amsterdam

Dataverzameling

Voor de dataverzameling wordt gebruik gemaakt van een mixed-mode-methode. Er wordt gebruik gemaakt van online vragenlijsten en telefonische interviews. De ingezette methode verschilt per doelgroep van het onderzoek. Voor ouders van kinderen tot 14 jaar is gebruik gemaakt van een telefonische interview methode, net als voor mensen in de leeftijdscategorie 65 jaar en ouder. Voor de categorie 15 tot 64 jaar wordt gebruik gemaakt van een online vragenlijst die door de respondent zelf ingevuld dient te worden. De vragenlijst kent een aantal vaste en een aantal variabele modules. Hierbij zijn de interview ten alle tijden volledig gestructureerd, waardoor vragen en antwoordcategorieën al op voorhand vastliggen. Naast het gerealiseerde aantal interviews en de methode van dataverzameling is het ook goed om kort stil te staan bij de niet gerealiseerde interviews, ook wel de non-respons genoemd. Voor de OBiN gegevens wordt gebruik gemaakt van respondenten die zelf aangegeven hebben mee te willen werken aan (markt)onderzoek. Daarbij komt dat er gebruik gemaakt wordt van een semi-panel karakter, waarbij respondenten om de twee jaar benaderd kunnen worden voor het onderzoek. Door deze twee zaken heeft het minder waarde om te kijken naar de respons over de periode 2010 tot 2013 dan wanneer er sprake is van cross-sectioneel onderzoek. Er kan wel gesteld worden dat over deze periode gemiddelde netto respons rond de 70% ligt (Vullings & Banks, 2010-2013).

Bijlage B – Lineariteitstoetsen

In de analyses wordt gebruik gemaakt van een tweetal onafhankelijk variabelen om de culturele en economische status van respondenten te meten. Het betreft hier enerzijds opleidingsniveau en anderzijds het huishoudinkomen. Beide variabelen zijn oorspronkelijk van ordinaal niveau, wat betekent dat er sprake is van een oplopende schaal waarvan de verschillen in stappen niet gelijk zijn. Zo is bijvoorbeeld het verschil tussen een inkomen minder dan het minimum inkomen en een modaal inkomen niet altijd even groot. Het verschil tussen een MBO en een HBO opleiding is niet in getallen uit te drukken. Normaliter zouden dergelijk variabelen in analyses als ordinaal opgenomen moeten worden en worden er zo gehete dummy's van gemaakt, waardoor de categorieën onderling te vergelijken zijn. Echter, middels een lineariteitstoets is het ook mogelijk na te gaan of er sprake is van een lineaire gelijk verdeling van de variabelen inkomen en opleidingsniveau over de drie verschillende afhankelijke variabelen die gehanteerd worden in de analyses. Wanneer hier sprake van is, mogen we aannemen dat we de variabelen als interval mogen beschouwen, waardoor deze zonder verdere bewerking opgenomen kunnen worden in de analyses. Per afhankelijke variabelen worden hier onder de lineariteitstoetsen gepresenteerd en beschreven.

Gemiddeld gebruik gesubsidieerde accommodaties

De eerste afhankelijke variabele die hier beschreven zal worden betreft het gemiddelde gebruik van gesubsidieerde accommodaties. In onderstaande tabel B1 staan de relevante resultaten weergegeven van de lineariteitstoets.

Tabel B1. Lineariteitstoets inkomen en opleiding voor gemiddeld gebruik gesubsidieerde accommodaties (N=23.024)

	Vrijheidsgraden	Mean square	F-waarde	Significantie
Inkomen				
Lineariteit	1	87289,544	90,451	0,000
Afwijking van lineariteit	5	2795,093	2,896	0,013
Gecombineerd	6	16877,502	17,489	0,000
Opleiding				
Lineariteit	1	79837,104	82,135	0,000
Afwijking van lineariteit	4	3764,978	3,873	0,004
Gecombineerd	5	18979,403	19,526	0,000

Bron: OBiN (2010-2013)

Zoals in tabel B1 te zien is, bestaat de lineariteitstoets uit twee verschillende F-toetsen. De toets 'lineariteit' geeft aan of er een lineair verband bestaat tussen de afhankelijke en onafhankelijke variabele. De toets 'afwijking van lineariteit' geeft aan in hoeverre de variabelen niet lineair verdeeld zijn. Wanneer de 'afwijking van lineariteit' niet significant is, is er sprake van een non-lineair verband en mogen we niet aannemen dat de variabele in analyses als intervalniveau meegenomen mag worden. Dit geldt ook wanneer de 'lineariteit' toets niet significant is. Zoals in bovenstaande tabel valt af te

lezen, zien we voor inkomen bij beide toetsen een significant verband. Dit betekent dat voor het inkomen niet bevestigd kan worden dat er sprake is van een puur lineair verband, waardoor we dit in deze analyses als ordinale (dummy) variabele mee moeten nemen in de analyses. Voor het opleidingsniveau zien we een significante lineariteitstoets en een significante toets voor die afwijking van lineariteit. Dit geeft aan dat het opleidingsniveau niet per definitie lineair verdeeld is en als interval variabele meegenomen kan worden in de analyses. Voor de uiteindelijke conclusie zal tevens gekeken worden naar de volgende twee toetsen.

Gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties

De gemeentelijke sportaccommodaties is de tweede afhankelijke variabele waar de lineariteitstoets uitgevoerd zal worden. De relevante gegevens hiervan worden gepresenteerd in tabel B2.

Tabel B2. Lineariteitstoets inkomen en opleiding voor gebruik gemeentelijke sportaccommodaties (N=23.024)

	Vrijheidsgraden	Mean square	F-waarde	Significantie
Inkomen				
<i>Lineariteit</i>	1	0,276	4,009	0,001
<i>Afwijking van lineariteit</i>	5	0,713	1,730	0,188
<i>Gecombineerd</i>	6	0,640	4,465	0,000
Opleiding				
<i>Lineariteit</i>	1	11,656	72,448	0,000
<i>Afwijking van lineariteit</i>	4	0,502	3,121	0,014
<i>Gecombineerd</i>	5	2,733	16,986	0,000

Bron: OBiN (2010-2013)

Wederom valt te constateren dat inkomen non-lineair verdeeld is. Door de niet significante F-waarde van de toets voor ‘afwijking van lineariteit’ mogen we aannemen dat inkomen niet lineair verdeeld is en niet als interval variabele meegenomen kan worden in de analyses. Voor opleidingsniveau geldt ook eenzelfde effect als bij de analyse voor het gemiddelde gebruik van gesubsidieerde accommodaties. De variabele opleiding is lineair verdeeld voor de afhankelijke variabele gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties. Opleiding kan dan ook als interval variabele meegenomen worden in de analyses.

Gebruik van openbare ruimte

De laatste lineariteitstoets wordt uitgevoerd voor de afhankelijke variabele gebruik van openbare ruimte. De relevante resultaten van deze toets worden gepresenteerd in onderstaande tabel B3.

Tabel B3. Lineariteitstoets inkomen en opleiding voor gebruik openbare ruimte (N=23.024)

	Vrijheidsgraden	Mean square	F-waarde	Significantie
Inkomen				
Lineariteit	1	16,310	67,610	0,000
Afwijking van lineariteit	5	0,940	3,896	0,002
Gecombineerd	6	3,501	14,515	0,000
Opleiding				
Lineariteit	1	110,977	464,772	0,000
Afwijking van lineariteit	4	0,675	2,828	0,023
Gecombineerd	5	22,736	95,217	0,000

Bron: OBiN (2010-2013)

Deze derde en laatste lineariteitstoets geeft voor wat betreft opleidingsniveau eenzelfde beeld als de voorgaande toetsen. Op basis van de significanties mag aangenomen worden dat het opleidingsniveau van respondenten lineair verdeeld is voor de afhankelijke variabele gebruik van openbare ruimtes. Ook voor inkomen geldt eenzelfde conclusie als bij voorgaande toetsen. Door de niet significante toets voor 'afwijking van lineariteit' moet geconcludeerd worden dat inkomen niet als interval variabele beschouwd mag worden en dus als ordinale (dummy) variabele meegenomen zal worden in de analyses.

Over het algemeen blijkt het beeld op basis van de lineariteitstoetsen eenduidig te zijn. Alleen in het eerste model zien we voor opleidingsniveau een niet significant verband van de afwijkingstoets, maar gezien te overige twee modellen wordt er toch voor gekozen om consistent met beide variabelen om te gaan in deze bijdrage. Om deze reden wordt in deze bijdrage gebruik gemaakt van het opleidingsniveau als intervalvariabele waarbij een hogere score een hoger opleidingsniveau betekent, terwijl er voor inkomen een dummy variant aangemaakt wordt waarbij categorieën in de analyses ten opzichte van een referentiecategorie meegenomen worden.

Bijlage C – Beschrijvende tabel

In onderstaande tabel B1 staan de meest relevante achtergrond gegevens van de variabelen. In de kolom percentage staat het relevante percentage respondenten weergegeven die tot de betreffende groep behoren. De overige kolommen geven per variabele de range, het gemiddelde en de standaardafwijking van elke variabele weer.

Tabel C1. achtergrond gegevens van in analyses gebruikte variabelen (N=20.024)

Variabele	Range			Gemiddelde	Std. Afw. ¹
	Percentage	Minimum	Maximum		
Afhankelijke variabelen					
gebruik gesubsidieerde accommodaties*		1,00	100,00	29,09	30,85
<i>Zelden</i>	47,70				
<i>Regelmatig</i>	24,90				
<i>Vaak</i>	13,00				
<i>Zeer vaak</i>	14,30				
Gemeentelijke binnensport		0,00	1,00	0,20	0,40
<i>Gebruikers</i>	20,00				
<i>Niet gebruikers</i>	80,00				
Openbare ruimte		0,00	1,00	0,59	0,49
<i>Gebruikers</i>	58,70				
<i>Niet gebruikers</i>	41,30				
Onafhankelijk variabelen					
Inkomen		1,00	5,00	3,21	1,28
<i>Minimuminkomen</i>	4,20				
<i>Tussen minimum en modaal</i>	33,50				
<i>Modaal tot 2 keer modaal</i>	27,10				
<i>Meer dan twee keer modaal</i>	7,40				
<i>Missende waarde**</i>	27,7				
Opleiding*		1,00	6,00	3,77	1,41
<i>basisonderwijs/geen onderwijs</i>	1,20				
<i>LBO/VMBO/MAVO</i>	22,60				
<i>MBO</i>	26,20				
<i>HAVO/VWO</i>	11,10				
<i>HBO</i>	26,10				
<i>WO</i>	12,90				
Geslacht		0,00	1,00	0,45	0,50
<i>Man</i>	54,90				
<i>Vrouw</i>	45,10				
Leeftijd*		18	79	45,23	15,63
<i>18 tot 29 jaar</i>	20,20				
<i>30 tot 49 jaar</i>	40,00				
<i>50 tot 69 jaar</i>	33,00				
<i>70+ jaar</i>	6,70				
betaald werk		0,00	1,00	0,34	0,47
<i>Nee</i>	33,80				
<i>Ja</i>	66,20				
Partner		0,00	1,00	0,60	0,49
<i>Ja</i>	59,80				
<i>Nee</i>	40,20				

Sportkenmerken					
<i>Solosport</i>	86,60 ¹	0,00	1,00	0,86	0,12
<i>Duosport</i>	29,70 ¹	0,00	1,00	0,30	0,21
<i>Teamsport</i>	18,40 ¹	0,00	1,00	0,18	0,15
<i>Sport met lage kosten</i>	50,40 ¹	0,00	1,00	0,50	0,25
<i>Sport met gemiddelde kosten</i>	33,70 ¹	0,00	1,00	0,34	0,22
<i>Sport met hoge kosten</i>	59,50 ¹	0,00	1,00	0,59	0,24

Bron: OBiN (2010-2013)

¹: Percentage respondentent dat bij het betreffende sportkenmerk hoort.

*: Categorieën voor percentages zijn speciaal aangemaakt voor leesbaarheid, variabele wordt in analyses als interval variabele meegenomen.

** : Categorie missende waarden wordt niet meegenomen in analyse, maar wordt hier wel weergegeven voor het relevante percentage

Bijlage D – Bivariate analyses

Voordat de multivariate analyses uitgevoerd zijn, is er eerst gekeken naar bivariate verbanden tussen de onafhankelijke en afhankelijke variabelen. In het analysehoofdstuk is reeds aangegeven hoe de procentuele verdeling van de onafhankelijke variabelen zich per afhankelijke variabele manifesteert. De bivariate toetsen die zijn uitgevoerd geven aan in hoeverre de gevonden verschillen ook daadwerkelijk significant zijn. Per afhankelijke variabele wordt hieronder kort ingegaan op de relevante toetsing en de resultaten, waarbij een duidelijk overlap te merken zal zijn ten opzichte van de beschrijving van de procentuele verschillen in het analysehoofdstuk.

Gemiddeld gebruik gesubsidieerde accommodaties

De eerste afhankelijke variabele bevindt zich op interval niveau. Dit betekent dat we voor het opleidingsniveau, dat tevens een variabele van interval niveau is (zie hiervoor ook bijlage D) een pearson correlatie berekenen als toetsingswaarde. De variabele inkomen is van ordinaal niveau en wordt daarom met een compare means afgezet tegenover de afhankelijke variabele gemiddeld gebruik van gesubsidieerde accommodaties. In onderstaande tabel D1 worden de relevante toetsingsgegevens gepresenteerd.

Tabel D1. Bivariate analyses gemiddeld gebruik van gesubsidieerde accommodaties, opleidingsniveau en inkomen (N=23.024)

	Pearson correlatie	Vrijheidsgraden	Mean square	F-waarde
Opleidingsniveau	-0,058***			
Inkomen				
Minimum				
Tussen groepen		1	44436,701	46,827***
Binnen groep		16645	948,963	
Minimum tot modaal				
Tussen groepen		1	27301,605	28,739***
Binnen groep		16645	949,992	
Modaal tot 2 keer modaal				
Tussen groepen		1	29599,796	31,162***
Binnen groep		16645	949,854	
Meer dan 2 keer modaal				
Tussen groepen		1	25851,883	27,210***
Binnen groep		16645	950,079	

Bron: OBiN (2010-2013)

*: $p < 0,05$ **: $p < 0,01$ ***: $p < 0,001$

Uit tabel D1 blijkt dat opleidingsniveau een significante negatieve correlatie heeft met het gemiddeld gebruik van gesubsidieerde accommodaties. Dit betekent dat naarmate het opleidingsniveau lager wordt, het gemiddelde gebruik van gesubsidieerde accommodaties af neemt. Voor de verschillende inkomensgroepen worden de F-toets en F-waarde gebruikt. In tegenstelling tot de Pearson correlatie is het bij een F-toets niet mogelijk om uitspraken te doen over de richting waarin het verband loopt. Wel kan verondersteld worden of beide groepen significant van elkaar verschillen in het gemiddelde gebruik van gesubsidieerde accommodaties. Dit blijkt in alle gevallen zo te zijn. Voor elke individuele

inkomensgroep geldt dan deze significant afwijkt van de overige drie inkomensgroepen. Er lijkt dus voor de afhankelijke variabele gemiddeld gebruik van gesubsidieerde accommodaties voldoende statistische basis te zijn om verder verdiepende analyses uit te voeren. Deze analyses worden verder besproken in het analysehoofdstuk van deze bijdrage.

Gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties

Het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties is een afhankelijke variabele die dichotoom en van ordinaal niveau is. Om verbanden aan te geven met opleidingsniveau, een interval variabele, wordt er gebruik gemaakt van een compare means methode met F-toets. Voor het inkomens niveau zal er gebruik gemaakt worden van een spearman rho correlatie, welke geschikt is om twee ordinale variabelen met elkaar in verband te leggen. In onderstaande tabel D2 staan de relevante gegevens verder beschreven.

Tabel D2. Bivariate analyses gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties, opleidingsniveau en inkomen (N=23.024)

	Spearman rho	Vrijheidsgraden	Mean square	F-waarde
Opleidingsniveau				
Tussen groepen		5	1,895	11,894***
Binnen groep		16641	0,159	
Inkomen				
minimum	0,031***			
Minimum tot modaal	-0,009			
Modaal tot 2 keer modaal	-0,007			
Meer dan 2 keer modaal	0,002			

Bron: OBiN (2010-2013)

*: $p < 0,05$ **: $p < 0,01$ ***: $p < 0,001$

Voor opleidingsniveau bestaan er significante verschillen tussen de categorieën ten opzichte van het wel of niet gebruiken van gemeentelijke sportaccommodaties. Wanneer het opleidingsniveau verandert, verandert ook de kans op het wel gebruiken van gemeentelijke sportaccommodaties. Op basis van de F-toets kan niet worden geconstateerd welke kant dit verband precies op gaat. Voor inkomen kan geconcludeerd worden dat alleen mensen met een minimum inkomen relatief vaker gebruik maken van gemeentelijke sportaccommodaties dan mensen met een ander inkomensniveau. Tussen alle overige inkomensniveau bestaan geen verschillen van statistische betekenis. Met name de uitkomsten met betrekking tot het inkomensniveau zijn hier belangrijk. Zoals ook blijkt uit de multivariate analyses zijn er geen inkomensverschillen waar te nemen in gemeentelijk sportaccommodatiegebruik. Over de betekenis van deze uitkomsten is meer te lezen in het resultaten- en conclusiehoofdstuk van deze bijdrage.

Gebruik van openbare ruimte

Net als het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties is het gebruik van de openbare ruimte als plek om te sporten een dichotome, ordinale variabele. De toetsen zullen dan ook exact hetzelfde zijn als bij de vorige afhankelijke variabele. De relevante toetsingswaarden zijn terug te vinden in tabel D3.

Tabel D3. Bivariate analyses gebruik van openbare ruimte, opleidingsniveau en inkomen (N=23.024)

	Spearman rho	Vrijheidsgraden	Mean square	F-waarde
Opleidingsniveau				
Tussen groepen		5	16,107	67,777***
Binnen groep		16641	0,238	
Inkomen				
Minimum	-0,010			
Minimum tot modaal	-0,052***			
Modaal tot 2 keer modaal	0,024***			
Meer dan 2 keer modaal	0,054***			

Bron: OBiN (2010-2013)

*: $p < 0,05$ **: $p < 0,01$ ***: $p < 0,001$

Net als bij de voorgaande afhankelijke variabelen is ook hier opleidingsniveau weer significant en kan er geconcludeerd worden dat er verschillen zijn tussen de opleidingsniveaus voor de kans op het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties. Wederom valt over de richting van het verband op basis van de F-toets niks te zeggen. Voor inkomen geldt dat alleen de groep met een minimum inkomen niet significant verschilt van de overige groepen. Mensen met een minimum tot modaal inkomen sporten relatief minder vaak in de openbare ruimte, terwijl mensen met een modaal tot 2 keer modaal en een meer dan 2 keer modaal inkomen relatief vaker in de openbare ruimte sporten. Deze verbanden geven meer dan voldoende aanzet tot het uitvoeren van verdiepende analyses, zoals ook gedaan is in het analyse hoofdstuk.

Resumerend kan gesteld worden dat het effect van opleidingsniveau op basis van de bivariate analyses altijd gevonden blijkt te zijn. Voor inkomensniveau zijn er zeer wisselende effecten gevonden. Met name bij de gemeentelijke sportaccommodaties zijn er geen verschillen naar inkomensniveau gevonden. Dit kan betekenen dat er geen (grote) verschillen bestaan tussen inkomensgroepen voor gemeentelijk sportaccommodatiegebruik en dat er geen extreem grote groep gebruikers is met een hoog inkomensniveau. Voor verdere analyses en conclusies wordt verwezen naar de hoofdtekst van deze bijdrage.

Bijlage E – Regressietabellen, cijfers en achtergrond interpretatie

In deze bijlage worden de cijfers gepresenteerd die als grondslag gelden voor de resultaten uit hoofdstuk 4.3 van de hoofdtekst. Dit gebeurt in dezelfde volgorde als in het analyses hoofdstuk, wat betekent dat eerst het gemiddelde gebruik van gesubsidieerde accommodaties aan bod zal komen, vervolgens het gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties en tot slot het gebruik van de openbare ruimte. In de tabellen van de regressieanalyses worden de b-waarde, de Beta (of Exp B) en de standaardfout gepresenteerd.

Tabel E1. Lineaire regressieanalyse met afhankelijke variabele gemiddeld gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties (N=23.024)

	Model 1			Model 2			Model 3		
	b	Beta	Std. fout	b	Beta	Std. fout	b	Beta	Std. fout
Constante	33,532**		0,663	32,338**		1,913	36,782**		1,289
Inkomensniveau (ref.= minimum inkomen)									
Minimum tot modaal	-0,610	-0,009	0,510	-0,257	-0,004	0,515	-0,343	-0,005	0,452
Modaal tot 2 keer modaal	-2,982**	-0,042	0,540	-1,814**	-0,026	0,565	-1,658**	-0,024	0,495
2 keer modaal en hoger	-4,076**	-0,034	0,856	-2,608*	-0,022	0,881	-1,264	-0,011	0,772
Opleidingsniveau	-1,060**	-0,048	0,153	-1,176**	-0,053	0,163	-0,702**	-0,032	0,145
Geslacht (ref. = man)				0,393	0,006	0,421	4,820**	0,077	0,381
Leeftijd				-0,055**	-0,028	-0,016	0,049**	0,025	0,014
Betaald werk				2,821**	0,043	0,484	1,143**	0,017	0,425
Partner				-1,560**	-0,024	0,467	-1,163*	-0,018	0,409
Solosport							-5,647**	-0,062	0,657
Duosport							15,151**	0,222	0,529
Teamsport							12,702**	0,170	0,630
Sport met lage contributie							-13,864**	-0,222	0,405
Sport met gemiddelde contributie							1,274*	0,019	0,595
Sport met hoge contributie							-18,461**	-0,290	0,419
Verklaarde variantie (aangepaste R-kwadraat)			0,005			0,012			0,129

Bron: OBiN (2010-2013)

*: $P < 0,05$

***: $P < 0,001$

In tabel E1 zijn drie modellen opgenomen. Model 1 is het basismodel met alleen de onafhankelijke variabelen, model 2 bevat aanvullende onafhankelijke variabelen en model 3 bevat de controle variabelen die betrekking hebben op sport. Voor wat betreft de onafhankelijke variabelen zien we tussen de modellen weinig verschillen. Ten opzichte van de laagste inkomensgroep hebben alle hogere inkomensgroepen een lager gemiddeld gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties, gecontroleerd voor het opleidingsniveau en alle overige variabelen in het laatste model. Een hoger opleidingsniveau betekent tevens, gecontroleerd voor inkomen en alle overige variabelen, een gemiddeld lager gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties. Deze resultaten zijn het tegenovergestelde van hetgeen

verwacht was in hypothese 1 en 4. Hogere inkomens- en opleidingsgroepen blijken gemiddeld niet meer gebruik te maken van gesubsidieerde sportaccommodaties. In tabel E1 blijkt voor het hebben van betaald werk in tegen stelling tot de verwachting een sterk positief effect te hebben. Het feit dat het werk betaald is kan hier een verklaring voor geven. Voor het hebben van een partner liggen de resultaten wel in lijn met hypothese 10, waarin verwacht werd dat mensen met een partner gemiddeld minder gebruik zouden maken van gesubsidieerde sportaccommodaties. Door het toevoegen van de sportvoorkeuren valt te constateren dat de verklaarde variantie sterk omhoog schiet. Toch blijft het verband met opleiding nog onverminderd bestaan. De hoge verklaarde variantie lijkt de duiden op een interpretatiemodel, hierover zal meer gezegd worden bij de discussie na de conclusies en in bijlage F van deze bijdrage. Op basis van de gegevens uit tabel E1 is het mogelijk om voor individuen een voorspelde waarde te berekenen voor het gemiddeld gebruik van gesubsidieerde sportaccommodaties. Deze formule ziet er als volgt uit:

$$Y_{\text{gemiddeldaccommodatiegebruik}} = A_{\text{constante}} + X_1*b_1 + X_2*b_2 + X_3*b_3 + X_4*b_4 + X_5*b_5 + X_6*b_6 + X_7*b_7 + X_8*b_8 + X_9*b_9 + X_{10}*b_{10} + X_{11}*b_{11} + X_{12}*b_{12} + X_{13}*b_{13} + X_{14}*b_{14}.$$

En meer expliciet:

$$Y_{\text{gemiddeldaccommodatiegebruik}} = 36,782 + X_{\text{minium-modaal}}*-0,343 + X_{\text{modaal-2keermodaal}}*-1,658 + X_{\text{meerdan2keermodaal}}*-1,264 + X_{\text{opleiding}}*-0,702 + X_{\text{geslacht}}*4,820 + X_{\text{leeftijd}}*0,049 + X_{\text{betaaldwerk}}*1,143 + X_{\text{partner}}*1,163 + X_{\text{solosport}}*-5,647 + X_{\text{duosport}}*15,151 + X_{\text{teamsport}}*12,702 + X_{\text{goedkoop sport}}*-13,864 + X_{\text{gem.duursport}}*1,274 + X_{\text{duresport}}*-18,461.$$

Op basis van deze formules kan nu berekend worden wat het voorspelde gemiddelde gesubsidieerde accommodatiegebruik van een man van 45 jaar oud met een WO opleiding en een drie keer modaal inkomen is wanneer hij betaald werk en een partner heeft en aan een dure sport en een solosport doet. Deze kans is op basis van deze formule $Y_{\text{gemiddeldaccommodatiegebruik}} = [36,782 + 0_{\text{minium-modaal}}*-0,343 + 0_{\text{modaal-2keermodaal}}*-1,658 + 1_{\text{meerdan2keermodaal}}*-1,264 + 6_{\text{opleiding}}*-0,702 + 0_{\text{geslacht}}*4,820 + 45_{\text{leeftijd}}*0,049 + 1_{\text{betaaldwerk}}*1,143 + 1_{\text{partner}}*1,163 + 1_{\text{solosport}}*-5,647 + 0_{\text{duosport}}*15,151 + 0_{\text{teamsport}}*12,702 + 0_{\text{goedkoop sport}}*-13,864 + 0_{\text{gem.duursport}}*1,274 + 1_{\text{duresport}}*-18,461]$ 15,921. Dit terwijl een gelijke man die aan een goedkope sport doet een voorspelde waarde heeft van 48,248 heeft. Zo is het mogelijk om voor ieder individu een voorspelde waarde te berekenen. Voor de analyses en de resultaten in deze bijdrage is dit minder relevant en is het belangrijker om de kracht en de richting van het effect van indicatoren duidelijk te beschrijven.

Tabel E2. Logistische regressieanalyse met afhankelijke variabele gebruik gemeentelijke sportaccommodaties (N=23.024)

	Model 1			Model 2			Model 3		
	B	Exp (b)	Std. fout	b	Exp (b)	Std. fout	B	Exp (b)	Std. fout
Constante	-1,696**	0,183	0,054	-0,435**	0,648	0,106	-2,254**	0,105	0,128
Inkomensniveau (ref. = minimum inkomen)									
Minimum tot modaal	-0,081*	0,922	0,041	0,013	1,013	0,042	0,084	1,088	0,045
Modaal tot 2 keer modaal	-0,177**	0,838	0,043	-0,030	0,970	0,046	-0,028	0,972	0,049
2 keer modaal en hoger	-0,205*	0,815	0,068	-0,008	0,992	0,070	-0,046	0,955	0,077
Opleidingsniveau	0,109**	1,116	0,012	0,028*	1,028	0,013	-0,043*	0,958	0,015
Geslacht (ref. = man)				-0,151**	0,860	0,043	0,329**	1,390	0,039
Leeftijd				-0,020**	0,980	0,001	-0,006*	0,994	0,001
Betaald werk				0,089*	1,094	0,039	0,110**	1,116	0,042
Partner				-0,155**	0,856	0,106	-0,090*	0,914	0,041
Solosport							-0,261**	0,770	0,060
Duosport							0,684**	1,981	0,048
Teamsport							1,453**	4,277	0,053
Sport met lage kosten							-0,091*	0,913	0,042
Sport met kosten							0,613**	1,845	0,054
Sport met hoge kosten							0,115*	1,122	0,044
Verklaarde variantie (nagelkerke R-square)			0,007			0,032			0,216

Bron: OBiN (2010-2013)

*: $P < 0,05$ **: $P < 0,001$

De analyses uit tabel E2 zijn belangrijk om na te kunnen gaan in hoeverre er sprake is van een specifieke gebruikersgroep van gemeentelijke sportaccommodaties op basis van opleiding en inkomensverschillen. In model 1 zien we dat hogere inkomensgroepen gemiddeld genomen minder gebruik maken van gemeentelijke sportaccommodaties dan lagere inkomensgroepen. Een hoger opleidingsniveau zorgt voor een hogere mate van gemeentelijk sportaccommodatiegebruik. Uit het derde model, waarin alle variabelen meegenomen worden, blijkt dat de effecten uit het eerste model gedeeltelijk verklaard worden door de verschillende sportgroepen. Er zijn geen significante verschillen gevonden voor het inkomensniveau van mensen en voor opleiding bestaat een significant negatief effect. Hiermee wordt hypothese 2 over opleidingsniveau bevestigd en hypothese 5 over inkomen verworpen. Voor wat betreft de tijdsrestricties zien we wederom dat het hebben van betaald werk een positief verband heeft, wat wederom verklaard zou kunnen worden door het inkomen dat vergaard wordt door betaald werk en waardoor sporten in accommodaties betaald kan worden. Voor het hebben van een partner zien we wel het negatieve effect zoals dit verwacht werd in hypothese 11 van deze bijdrage. Vrouwen hebben waarschijnlijk minder vaak een sportvoorkeur die beoefend wordt in een gemeentelijke accommodatie, wat het negatieve verband van geslacht verklaard. In een logistische regressie analyse kan de kans weggeschreven worden van individuen om wel in een gemeentelijke sportaccommodatie te sporten ten opzichte van niet in een gemeentelijke accommodatie te sporten. Als

voorbeeld nemen we een vrouw van 30 jaar met een WO opleiding, een minimum inkomen, geen betaald werk, geen partner die aan een teamsport met lage kosten doet. De kans voor deze vrouw om wel in een gemeentelijke accommodatie te sporten kan als volgt worden weggeschreven:

$$Y_{\text{gebruikgemeentelijkeaccommodatie}} = \frac{(-2,254 + 6 \cdot -0,043 + 0,329 + 30 \cdot -0,006 + 1,435 + -0,091)}{(-2,254 + 6 \cdot -0,043 + 0,329 + 30 \cdot -0,006 + 1,435 + -0,091) + 1} = 53,63\%$$

Hieruit valt af te leiden dat een vrouw van 30 zoals hierboven wordt beschreven een kans heeft van bijna 54% om in een gemeentelijke sportaccommodatie te sporten en een kans van 47% om niet in een gemeentelijke accommodatie te sporten. Zo kan voor ieder individu een specifieke kans weggeschreven worden op basis van bovenstaande gegevens.

Tabel E3. Logistische regressieanalyse met afhankelijke variabele gebruik van openbare ruimte voor sport (N=23.024)

	Model 1			Model 2			Model 3		
	B	Exp (b)	Std. fout	b	Exp (b)	Std. fout	b	Exp (b)	Std. fout
Constante	-0,453**	0,636	0,043	-0,077	0,926	0,086	-3,303**	0,037	0,126
Inkomensniveau (ref.= minimum inkomen)									
Minimum tot modaal	0,042	1,216	0,033	-0,011	1,011	0,034	0,080	1,082	0,043
Modaal tot 2 keer modaal	0,086*	1,043	0,036	-0,004	0,996	0,037	-0,008	0,992	0,047
2 keer modaal en hoger	0,224**	1,090	0,058	0,112	1,119	0,060	0,031	1,032	0,076
Opleidingsniveau	0,195**	1,251	0,010	0,195**	1,215	0,011	0,140**	1,150	0,014
Geslacht (ref. = man)				-0,159**	0,853	0,028	-0,286**	0,752	0,036
Leeftijd				0,004**	1,004	0,001	0,013**	1,013	0,001
Betaald werk				-0,205**	0,815	0,032	-0,057	0,945	0,040
Partner				0,046	1,047	0,031	0,064	1,066	0,039
Solosport							1,745**	5,727	0,067
duosport							-1,091**	0,336	0,054
teamsport							0,285**	1,330	0,066
Sport met lage kosten							2,885**	17,907	0,043
Sport met gemiddelde kosten							0,873**	2,394	0,059
Sport met hoge kosten							0,279**	1,322	0,041
Verklaarde variantie (nagelkerke R-square)			0,028			0,033			0,480

Bron: OBiN (2010-2013)

*: $P < 0,05$

** : $P < 0,001$

In tabel E3 worden de resultaten van de laatste drie modellen gepresenteerd. Geconstateerd kan worden dat de verhouding in kans op het gebruiken van de openbare ruimte om in te sporten groter wordt naarmate het opleidingsniveau toeneemt. Dit ligt in lijn met de verwachtingen uit hypothese 3. Voor het inkomensniveau zijn net als in de analyse van de gemeentelijke accommodaties geen duidelijke verbanden terug te vinden in het derde model waar de sportgroepen in toegevoegd zijn. De positieve verbanden die gevonden worden in model één worden gedeeltelijk geïnterpreteerd door

sportvoorkeuren en kenmerken als het hebben van betaald werk of een partner. Opvallend hier is dat leeftijd een positief effect heeft. Naarmate mensen ouder worden, sporten zij vaker in de openbare ruimte. Dit is vergelijkbaar met de variabele geslacht in tabel 4.2, naarmate mensen ouder worden beoefenen ze waarschijnlijk eerder sporten die in de openbare ruimte plaats vinden. Op basis van tabel E3 worden de verwachtingen uit het theoretisch kader met betrekking tot het effect van opleiding duidelijk bevestigd, terwijl de verwachtingen rondom inkomen verworpen kunnen worden. Voor wat betreft de tijdsrestricties vallen geen significante effecten terug te vinden. De kans om wel in de openbare ruimte te sporten ten opzichte van de kans om niet in de openbare ruimte te sporten verandert niet wanneer mensen over meerdere tijdsrestricties beschikken. Ook hier kan voor individuen een bepaalde kans berekend worden op het al dan gebruiken van de openbare ruimte als plek om te sporten. In deze situatie gaan we uit van een man van 50 met een WO opleiding en een inkomen van meer dan 3 keer modaal die betaald werk en een partner heeft en aan een solosport en goedkope sport doet.

$$Y_{\text{gebruikgemeentelijkeaccommodatie}} = \frac{(-3,303 + 1 \cdot 0,031 + 6 \cdot 0,140 + 0,329 + 50 \cdot 0,013 + -0,057 + 0,064 + 1,754 + 2,885)}{(-3,303 + 1 \cdot 0,031 + 6 \cdot 0,140 + 0,329 + 50 \cdot 0,013 + -0,057 + 0,064 + 1,754 + 2,885) + 1} = 76,15\%$$

Deze man heeft een kans van 76 % om wel in de openbare ruimte te sporten en een kans van 24 % om niet in de openbare ruimte te sporten. Het is dus aannemelijk dat iemand met zijn kenmerken relatief vaker in de openbare ruimte zal sporten. Zoals eerder al aangegeven is, is het interessant om dergelijke berekeningen te maken. Echter, deze berekeningen zijn minder relevant voor de resultaten en conclusies, waarbij de richting van het verband per variabele belangrijker is dan het totale effect voor een individu. Om deze reden worden bovenstaande berekeningen niet verder uitgelegd in de hoofdstekst.

Bijlage F – Multicollineariteitstoetsen

Bij het gebruiken van sportvoorkeuren in onderzoek naar verschillen in sportaccommodatiegebruik bestaat er een risico op multicollineariteit. Wanneer er in een onderzoek sprake is van multicollineariteit, dan worden er verschillende indicatoren meegenomen die min of meer hetzelfde meten en elkaar zodoende in de weg zitten. Een klassiek voorbeeld van multicollineariteit is bijvoorbeeld het meenemen van leeftijd en geboortjaar in één model. Iemand die ouder is, heeft logischer wijs een eerder geboortjaar dan iemand die jonger is, waarbij er onvoldoende variantie over blijft binnen een indicator om nog iets extra's toe te voegen aan het model. In dit geval moet er gekozen worden om ofwel één van beide variabelen niet mee te nemen in de analyses, of om één variabele zo om te vormen dat deze een andere variantie heeft dan de variabelen waar deze zo sterk mee correleert. Om na te gaan of er in deze bijdrage geen sprake is van multicollineariteit worden voor alle drie de afhankelijke variabelen analyses gedraaid voor het derde model. De resultaten van deze analyses zijn terug te vinden in onderstaande tabel F1.

Tabel F1. Uitkomsten lineariteitstoetsen voor afhankelijke variabelen gemiddeld gebruik gesubsidieerde accommodaties, gebruik van gemeentelijke accommodaties en gebruik van openbare ruimte (N=23.024)

Variabele	Afh.= gemiddeld gebruik gesubsidieerde sportaccommodaties		Afh. = gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties		Afh.= gebruik van openbare ruimte	
	Tolerantie	VIF-waarde	Tolerantie	VIF-waarde	Tolerantie	VIF-waarde
Inkomensniveau (ref.= minimum inkomen)						
Minimum tot modaal	0,709	1,411	0,709	1,411	0,709	1,411
Modaal tot 2 keer modaal	0,668	1,498	0,668	1,498	0,668	1,498
2 keer modaal en hoger	0,783	1,277	0,783	1,277	0,783	1,277
Opleidingsniveau	0,773	1,293	0,773	1,293	0,773	1,293
Geslacht (ref. = man)	0,886	1,129	0,886	1,129	0,886	1,129
Leeftijd	0,649	1,540	0,649	1,540	0,649	1,540
Betaald werk	0,788	1,270	0,788	1,270	0,788	1,270
Partner	0,801	1,249	0,801	1,249	0,801	1,249
Solosport	0,645	1,550	0,645	1,550	0,645	1,550
duosport	0,551	1,815	0,551	1,815	0,551	1,815
teamsport	0,539	1,854	0,539	1,854	0,539	1,854
Sport met lage kosten	0,786	1,272	0,786	1,272	0,786	1,272
Sport met gemiddelde kosten	0,407	2,457	0,407	2,457	0,407	2,457
Sport met hoge kosten	0,761	1,315	0,761	1,315	0,761	1,315

Bron: OBiN (2010-2013)

In tabel F1 staat de resultaten beschreven van de verschillende modellen met afhankelijke variabelen. Aangezien in alle modellen gelijke variabelen zijn gebruikt, zijn alle waardes in gelijk. Wanneer er gekeken wordt naar multicolineariteit, dan zijn de tolerantie en de VIF waarden belangrijk. Deze hangen overigens ook sterk samen. De tolerantiewaarde kan gevonden worden door $1/VIF$ toe te passen. In de regel geldt dat VIF-waardes hoger dan 10 en tolerantiewaardes lager dan 0,10 zorgelijk zijn. Alleen bij sporten met gemiddelde kosten zien we een waarde die de 2,5 benaderd. Deze waarde is het hoogste, maar ligt nog altijd ver af van de zorgelijke waarde 10. Om deze reden mag in deze bijdrage aangenomen worden dat er geen sprake is van multicolineariteit en dat de effecten in het analysehoofdstuk en in bijlage E vrij zijn van deze problematiek.